

NAŠE DELO

GLASILO DELOVNIH KOLEKTIVOV

ZDRUŽENIH PAPIRNIC LJUBLJANA

PAPIRNICE KOLIČEVO

TOVARNE CELULOZE MEDVODE

Problem spremembe prodajnega oziroma proizvodnega programa

VEVČE, NOVEMBRA — Papirnica Vevče proizvaja skoraj vse vrste tiskovnih in pisalnih papirjev, ki jih potrebuje grafična in predelovalna industrija ter drugi potrošniki. V zadnjih letih se opaža občutno zniževanje deleža pisalnih papirjev, posebno navadnih, katerih ni več zaslediti v prodajnem programu. Iz programa so izpadli vsi pisalni papirji za izdelavo zvezkov. Povečala pa se je proizvodnja raznih papirjev za kvaliteten, posebno za večbarven tisk in pa papirjev za razne specialne potrebe.

Glavni vzroki za spreminjanje programa, ki je v zadnjem času vse intenzivnejše, so:

1. Podjetje ima osnovne stroje malih kapacitet, ki v evropskih razmerah niso več konkurenčni, posebno pri izdelavi masovnejših papirjev.

2. V zadnjih osmih letih so bili v državi postavljeni številni novi stroji oz. nove papirne tovarne z moderno tehnologijo in mnogo večjimi kapacitetami kot so v Papirnici Vevče. Tako je bilo Vevče še do leta 1960 glavni proizvajalec pisalnih in tiskovnih papirjev v državi, saj je proizvajalo okoli 60% vseh količin v državi. Ta delež se je znižal v

letu 1962 na okoli 40% in znaša sedaj le še 30—40%.

3. Tehnologija v tiskarstvu se je v državi zelo izpopolnila in so bile postavljene mnoge nove kapacitete. Zato je bilo potrebno oskrbeti grafična podjetja z novimi vrstami papirja, ki se doslej v državi še niso izdelovali. Doselej je bilo uvoženo vsako leto velike količine raznih specialnih in sploh zahtevnejših vrst papirja, posebno od 1965. leta dalje.

4. Manjše kapacitete Vevče pa po drugi strani omogočajo večjo gibkost programa in izdelavo specialnih vrst, kjer so pa naročila manjša in jih veliki proizvajalci težko sledijo.

5. To možnost je papirnica izkoristila tako, da je postopoma modernizirala in spreminjala svoje kapacitete za proizvodnjo zahtevnejših vrst papirja, za kar so bili na razpolago tudi strokovni kadri s tradicijo, ki jih drugod v državi ni bilo.

Spremembo v komercialni politiki so narekovele tudi druge okoliščine, kot omejene možnosti cenene nabave surovin, dalje velik delež izvoza, saj v zadnjih letih izvažamo 1/3 vsega papirja, od tega nad 90% na konvertibilna tržišča, itd.

Seveda je bil poglavitni cilj sprememb poslovne politike doseči ob naštetih okolnostih čim boljši poslovni uspeh, ki bi omogočal tudi postopno in sočasno modernizacijo in tehnološki napredek v skladu z zahtevami inozemskega in domačega tržišča.

Dolgoročni poslovni koncept podjetja je zato vseboval naslednje zastavljene naloge, ki se nanašajo na vsa področja dejavnosti podjetja, od katerih pa bi omenil samo najvažnejša:

a) Modernizacija tehnologije

»klasičnih« papirjev ter postavitve naprav za visoko kvalitetne grafične papirje — premazane papirje.

b) Raziskovanje tržišča

V zvezi z uvedbo novih proizvodov — raznih vrst površinsko oplemenitenih papirjev visoke zahteve, je bilo nujno raziskati tržišče. S to nalogo smo bili nekoliko v zaostanku, ker smo s to dejavnostjo pričeli šele nekaj pred dokončanjem novih naprav za proizvodnjo teh artiklov, t. j. v začetku leta 1968. Pri tem je bilo potrebno uporabiti različne metode, ker nam potrebe kupcev niso bile dobro poznane, predvsem pa zaradi dejstva, da se je grafična industrija prav tako šele modernizirala in povečevala. Raziskovanje tržišča glede na nove proizvode je še v teku, vendar nam zbrani podatki, katere imamo sistematično urejene, dajejo zadovoljive podatke o potrebah tržišča.

c) Ustanovitev servisne službe

Ta je bila za uvedbo premazanih papirjev nujno potrebna iz naslednjih vzrokov:

— Do sedaj so te vrste papirjev uvažali. Treba je bilo v večini primerov praktično dokazovati, da so domači papirji prav tako ustrezni za najvišje grafične dosežke, posebno v barvnem tisku.

— Glede na različno tehnologijo pri izdelavi papirja in prav tako pri uporabi v tiskarnah je nujno intenzivno tehnično obde-

lovanje, obojestransko svetovanje, posebej pri uvajanju novih vrst papirja, pri novih postopkih, ki jih uvajajo potrošniki, t. j. tiskarne.

— Servisna služba je prav tako najlažje reševala, skupaj s kontrolno in prodajno službo, razne reklamacije in obenem pomagala odstranjevati vzroke na eni ali drugi strani.

— Servisna služba je poleg svojega dela pomagala tudi pri raziskovanju tržišča in dostavljala prodajni službi dragocene podatke o sedanjih in potencialnih kupcih ter njihovih novih potrebah glede na različne kvalitete in namene.

č) Uvedba »Direct costing« stroškovnega knjigovodstva

Za potrebe elastičnega tržnega koncepta poslovne politike doterdanjan organizacija stroškovnega računovodstva »po ekonomskih enotah« ni dajala zadostnih virov za orientacijo, ki so potrebni pri odločitvah v zvezi s spreminjanjem tekočega prodajnega oz. proizvodnega programa. Z uvedbo tega načina vrednotenja proizvodov in s tehničnimi prednost-

(Nadaljevanje na 3. str.)

Perspektivni razvoj in kadri

KOLIČEVO, NOVEMBRA

Človek je bil in bo ostal nosilec razvoja in napredka. Še tako avtomatizirane naprave niso sposobne, da brez človekovega posredovanja ali vsaj njegove kontrole delujejo. Celo narobe, čimbolj so naprave komplicirane in avtomatizirane, tem več znanja in sposobnosti terjajo od človeka, da jih obvlada in kontrolira. Končno lahko ugotovimo, da vse, kar danes obstaja, razen narave, je plod človeškega uma in njegove sposobnosti.

Tudi mi, ko razmišljamo o našem bodočem razvoju, ne smemo pozabiti na človeka. Ne smemo pozabiti, da so nam za uresničitev zamišljenega razvoja potrebni kadri, ki bodo sposobni spoprijeti se s problemi in težavami razvoja. V dosedanjih razpravah o razvoju smo se o kadrih premalo menili, čeprav so izkušnje drugih — in tudi naše — velikokrat dokazale, da je še tako sodobna tehnika zaman, če jo ljudje ne znajo uporabljati in izkoriščati.

Planiranje in izobraževanje kadrov je ena od najtežjih nalog pri planiranju razvoja. Predvsem je to dolgotrajen proces, ker se ne da človeka usposobiti v nekaj mesecih in tudi ne v nekaj letih, drugič pa, pri planiranju in izobraževanju kadrov moramo biti zelo precizni. Točno moramo vedeti, koga, za kaj in v kakšnem času je treba usposobiti ali izobraziti. In tretjič, ti kadri morajo biti usposobljeni pravočasno. Ko nova kapacitete začnejo obratovati, morajo biti sposobni kadri že tu, da naprave prevzamejo in z njimi upravljajo. To pa zato, ker bi bilo učenje na napravah, ko te že obratujejo, strašno drago. Vse to zahteva, da so perspektive našega razvoja zelo jasno in precizno opredeljene. Dovolj zgodaj moramo vedeti obseg novih inve-

sticij in kaj bo z napravami, ki sedaj obratujejo. Od tega je potem odvisen plan kadra. Izhodišča za naš razvoj so narejena alternativno. Predvidevajo možnost, da po zgraditvi novih kapacitet sedanje proizvodne naprave še naprej obratujejo, predvidevajo pa tudi možnost, da po dograditvi novih proizvodnih kapacitet del sedanjih proizvodnih naprav opustimo. Čisto v redu in prav je, da je ta alternativa postavljena v izhodiščih in da o njej razpravljamo, ne sme pa ostati v končnem perspektivnem planu razvoja, ki ga, mimogrede rečeno, moramo čimprej sprejeti.

To pa zato, ker kader ni možno alternativno planirati. Planiranje kadra je možno samo za eno ali drugo varianto.

Če se že sedaj jasno ne opredelimo, kakšna bo usoda starih proizvodnih naprav po zgraditvi novih, se nam lahko zgodita dve neprijetni stvari v planiranju kadra. Prva je, da bomo imeli pre-

Sli so za njim v boj nad Svabe, bele, ustaše, svobodo nosili s seboj, da danes ta dan vesel, nasmejan je vsak državljan Republike naše.

Torej pojte ljudje, naj se vam tega dne izvriska srce, naj skozi mesta, vasi na vse štiri strani pesem razglaša: »Cveti še mnogo dni, Republika naša!«

Za dan republike
29. november

čestitamo
vsem bralcem „Našega dela“
Uredniški odbor

Za 29. november

(Tone Pavšar)

Pojte pesem, ljudje!
Čez polja, gore,
čez sinje morje,
mesta, vasi,
na vse štiri strani
naj se pesem razglaša:
»Danes svoj praznik slavi
Republika naša!«

Pet bratskih rodov
skupaj gradi si krov,
kakor nekoč skozi dim
strnjen, zmagovito
šli so za njim,
ki ga kličemo TITO.

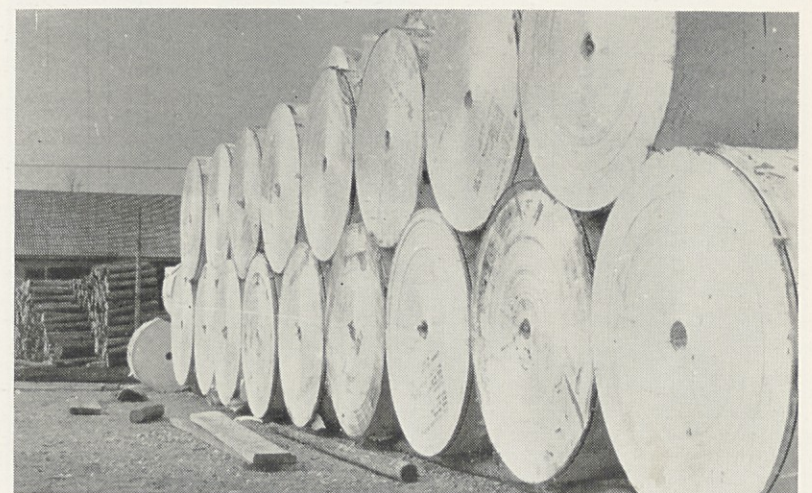
Enotni tudi pri nabavljanju

VEVČE, NOVEMBRA — Občutno pomanjkanje lesa (naravno ali umetno, vragigavendi) v začetnih mesecih letošnjega leta, je bilo vzrok še večjemu pomanjkanju celuloze za papirno industrijo. Da stroji ne bi stali, je bilo treba stopiti izven naših meja in celo čez lužo. Tudi to je ena izmed rešitev. Ni pa bilo rešitve pri naraščanju cen surovinam, ki so zaradi tega raste in zaradi »solidarnosti« s splošnim dviganjem cen. Nujna posledica je bil porast cen papirju, ta spet grafičnim storitvam itd. Razmerja (ni)so važna.

Vsak potrošnik celuloze je nastopal samostojno pri nabavi. Končno pa je le prišlo do sporazuma med Tovarno lesovine in Iepenke Ceršana, Papirnico Količevo, Sladkogorsko tovarno kartona in papirja in Združenimi papirnicami Ljubljana. Na podlagi tega sporazuma je bila napravljena pogodba o enotni politiki nabave celuloze in lesovine. Bistvo te pogodbe je enoten nastop na domačih in tujih trgih celuloze, ob naprej dogovorjenih najugodnejših pogojih, dalje vzajemno posojanje celuloze in lesovine, razdeljevanje celuloze med tovarne podpisnice po določenih kriterijih, enoten nastop pri vlaganju sredstev za razširitev kapacitet proizvodnje celuloze domače industrije itd.

Tak sporazum je vsekakor treba pozdraviti in želeli, da bi tudi na drugih področjih slovenska papirna industrija nastopala enotno.

S. R.

Kanadska celuloza iz iglavcev rešuje situacijo

ZDRUŽENE PAPIRNICICE LJUBLJANA

GIBANJE PROIZVODNJE V MESECU OKTOBRU 1970

	Plan	Doseženo	Izkoriščenost zmogljivosti	
			I.—X. 1970	I. 1969
Klasični papirji	100	102,6	90,6	91,1
Premazni papirji	100	61,3	53,5	
Skupaj:	100	95,1		
Lesovina	100	106,5		

Remont IV. papirnega stroja ter proizvodnja papirjev nizkih gramskih tež sta glavna razloga, da plana proizvodnje v mesecu oktobru nismo dosegli. Tako smo izdelali večje količine bankpost papirjev, kulerjev, pelurja ter ciklostila, manj pa offset papirjev (ca. 25 % količine), ki pa so bili še vedno naš glavni proizvod. Proizvodnja standardnih pisalnih in tiskovnih vrst stalno pada. Zastoji papirnih strojev brez remonta IV. PS so bili nižji kot pretekle mesece, izmet pa se je gibal na enaki višini.

Premaznih papirjev smo zaradi pomanjkanja naročil izdelali manj kot pretekle mesece. Približno pol na pol smo izdelali enostransko ter obojestransko premaznih papirjev. Izmet se je gibal na ravni preteklih mesecev (16,7 %), zastojev pa je bilo precej več.

Proizvodnja lesovine je bila normalno visoka, ker so bile potrebe po lesovini zaradi proizvodnje kulerjev večje.

PAPIRNICICA KOLIČEVO

GIBANJE REALIZIRANE PROIZVODNJE — OKTOBER 1970

Izdelek	Plan okt. 70	Oktober 1970	Jan.-okt. 1970	Oktober 1970	
				Oktober 1969	Jan.-okt. 1969
Količinsko v %					
Papir	100	91,3	104,5	47,9	71,2
Karton	100	97,1	101,1	203,9	113,8
Lepenka	100	111,9	93,1	119,2	93,8
SKUPNO	100	97,3	101,1	130,3	103,8
Proizv. lesov.	100	97,4	96,9	106,8	124,5
Vrednostno v %					
Papir	100	155,0	105,9	65,3	86,4
Karton	100	122,3	106,1	271,1	151,1
Lepenka	100	116,1	99,1	129,1	105,4
SKUPNO	100	126,2	105,4	160,2	128,0

IZVOZ

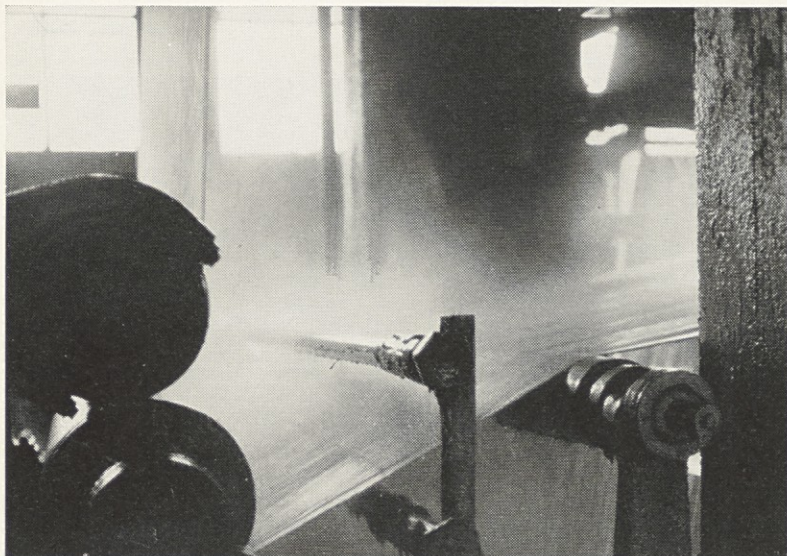
Izdelek	Plan okt. 70	Oktober 1970	Jan.-okt. 1970	Oktober 1970	
				Oktober 1969	Jan.-okt. 1969
Količinsko v %					
Papir	100	115,1	105,9	128,9	149,5
Karton	100	104,9	104,0	—	121,9
Lepenka	100	—	—	—	—
SKUPNO	100	109,3	104,0	263,1	132,0
Vrednostno v %					
Papir	100	138,1	104,4	192,5	127,7
Karton	100	91,6	98,9	—	140,7
Lepenka	100	—	—	—	—
SKUPNO	100	111,3	100,1	365,9	146,2

ČASOVNO IZKORIŠČANJE ZMOGLJIVOSTI PROIZVODNIH STROJEV — OKTOBER 1970

Stroj	Koledarski čas — ure	Remont ure	Zastoji		Izkoriščenost strojev %	Proizvodnja na stroju ton
			ure	%		
PS I	744	—	20	2,69	97,31	79,9
PS II	744	63	33	4,85	87,10	329,4
KS I	744	—	25	3,36	96,64	596,6
KS II	744	—	28	3,76	96,24	1217,7
LS (popr.)	744	—	24,5	3,29	96,71	192,5
SKUPNO	744	12,6	26,1	3,57	94,80	2416,1
Brusišnica	744	—	20,5	2,75	97,24	564

NETO PROIZVODNJA NA ZAPOSLENEGA

	Zaposleno	%	Proizvodnja na zaposlenega %
Poprečje v letu 1969	683	100	100
Oktober 1970	710	104,0	101,9
Poprečje januar-oktober 1970	701	102,6	98,3

Pranje klobučevine pri kartonskem stroju II.

Sklepi organov upravljanja Papirnice Količevo

SKLEPI DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet je imel v oktobru dve seji. Na prvi seji je obravnaval poslovno poročilo o rezultatih poslovanja za prvih 9 mesecev letošnjega leta, izhodišča plana za razvoj podjetja v naslednjih 5 letih, združevanje industrije papirja in celuloze Slovenije ter spremembe pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. Poleg tega je imenoval še nove člane uredniškega odbora Našega dela.

Poslovanje podjetja v prvih 9 mesecih je ocenil kot zelo ugodno, vendar pa je v zvezi s poslovanjem obravnaval vrsto problemov, med katerimi so bili oskrba podjetja s surovinami, naraščanje cen surovinam na domačem tržišču ter probleme konkurence iz uvoza. Na koncu je delavski svet sklenil, da se sprejme poslovno poročilo za prvih 9 mesecev tako, kot je bilo predloženo in potrdi delitev celotnega dohodka in dohodka za to obdobje. Sprejel je tudi bilanco poslovanja bifeja, ki v prvih 9 mesecih izkazuje ostanek za sklade 434,07 din.

Delavskemu svetu so bila predložena tudi izhodišča plana za razvoj podjetja za obdobje 1971-1975, ki predvideva, kakšna vlaganja so potrebna v tem obdobju po posameznih strojih, ki sedaj obratujejo in pa vlaganja za nov kartonski stroj. Izhodišča plana predvidevajo tudi možnost, da se sedanja papirna stroja likvidirata, ker sta zaradi premajhne proizvodnje nerentabilna. Po daljši razpravi je delavski svet sprejel sklep: sprejmejo se izhodišča za izdelavo srednjeročnega plana tako, da lahko komisija v smislu sprejetih izhodišč nadaljuje z delom.

Po informaciji o prizadevanjih za združitve papirne industrije, oziroma za združitve sredstev v okviru Papirlesa, se delavski svet ni mogel dokončno odločiti, ker člani delavskega sveta niso v naprej dobili o tej problematiki gradiva, zato je sprejel sklep, da se ta problematika preloži za naslednjo sejo in pripravi ustrezno gradivo ter članom delavskega sveta dostavi nekaj dni pred sejo.

V zvezi s spremembo pravilnika o delitvi osebnih dohodkov je sprejel naslednje sklepe:

1. za delovno mesto sušilca lepenke se določi osnova za obračun osebnega dohodka 38 točk na uro. Za delovno mesto pomočnika lepenke pa se določi osnova za izračun OD 34 točk/uro. Ustanovi se novo delovno mesto pomočnik sušilca lepenke.

2. Spremenijo se dosežanje nagrade vajencev in od 1. 11. 1970 dalje iznašajo: za I. letnik 140,00 din, za II. letnik 180,000 din in III. letnik 220,00 din. Poviša se tudi nagrada za učni uspeh v šoli od 15 na 20 din za oceno, kakor tudi nagrada za oceno v delavnici od 15 na 20 din za oceno, začeti z oceno dobro.

Če to upoštevamo, potem vajenec lahko doseže najvišjo nagrado na mesec in sicer v I. letniku 260,00 din, v II. letniku 300,00 din in v III. letniku 340,00 din. Med ostalo problematiko, ki jo je delavski svet obravnaval na tej seji, je sprejel sklep o dodelitvi denarne pomoči podjetju Mladost Knin v znesku 5.000 din zaradi škode, ki jo je utrpelo ob potresu. Sklenil je tudi, da bodo seje delavskega sveta v bodoče v dopoldanskem času.

V uredniški odbor Našega dela je imenoval: Magdo Ferjančič, Staneta Laznika in Milana Deisingerja.

Na 2. seji je delavski svet dokončno obravnaval združevanje sredstev v papirni industriji, poročilo o delu poslovnega odbora in poročilo o delu odbora za medsebojne odnose.

Material o združevanju sredstev je bil tokrat članom pravočasno dostavljen in so ga člani lahko pravočasno preštudirali. V materialu je nakazana sedanja finančna moč sodelujočih partnerjev, načela združevanja sred-

stev, povečanje kapacitet po posameznih vrstah proizvoda, potrebe po surovinah, način financiranja, dinamiko vlaganja ter vrstni red investiranja. Po daljši razpravi je delavski svet sprejel naslednji sklep:

1. DS soglašajo s tem, da se v okviru P. Z. Papirles, Ljubljana ustanovi organizacija za skupna vlaganja in za skupno financiranje investicij po srednjeročnem planu industrije papirja in celuloze SRS. Zaradi tega sklene, da naše podjetje v tej organizaciji sodeluje kot polnopravni član.

2. DS se strinja z obsegom in dinamiko (vrstni red) investicijskih vlaganj za objekte po programu brez bistvenih sprememb.

3. DS sprejmeta dinamiko in višino vlaganj, kakor je predvideno za naše podjetje.

4. Program izgradnje kapacitet mora predvidevati postavitev takih proizvodnih naprav, da se v perspektivi izključi prodajna konkurenca med slovenskimi podjetji industrije papirja in celuloze. Predvidene kapacitete morajo zagotavljati specializacijo proizvodnje. Zato DS Papirnice Količevo ne more pristati na tak program, ki bi obsegal postavitev dveh kapacitet za proizvodnjo duplex, triplex in drugih sestavljenih kartonov.

5. DS priporoča, da se delo za organizacijo skupnega vlaganja in financiranja investicij v industriji papirja in celuloze pospešeno nadaljuje, tako da bi se moglo k realizaciji pristopiti v začetku leta 1971.

Poročilo o delu poslovnega odbora je podal njegov predsednik tov. Dušan Kosmina. Ker so sklepi poslovnega odbora bili objavljeni redno na zapisniku in v Našem delu, je v poročilu navedeno, da je odbor imel od izvolitve 8 sej ter naštetja problematika, ki jo je reševal. Delavski svet je poročilo potrdil.

Poročilo odbora za medsebojne odnose je tako vsebovalo problematiko, ki jo je reševal ter obrazložitev posameznih problemov.

Delavski svet je tudi to poročilo sprejel in potrdil delo odbora za medsebojne odnose.

SKLEPI POSLOVNEGA ODBORA

Na 8. seji je poslovni odbor obravnaval naslednjo problematiko:

1. imenoval je inventurno komisijo, ki ima nalogo, da opravi popis vseh sredstev in virov sredstev po stanju na dan 31. 10. 1970, razen popisa terjatev do kupcev in obveznosti do dobaviteljev, ki se opravi po stanju na dan 31. 12. 1970.

2. Imenoval je komisijo za nabavo in odpis osnovnih sredstev, ki ima nalogo, da tekoče obravnava potrebe po prodaji, nakupu ali razsodovanju osnovnih sredstev ter pismene predloge s tem v zvezi, posreduje poslovnemu odboru in dokončno odloči. Vsa opravila v zvezi z nakupom in prodajo osnovnih sredstev pa opravi komercialni sektor.

3. Obravnaval je predlog pravilnika o ugotavljanju in delitvi dohodka. Po daljši razpravi osnutka ni sprejel, temveč ga je vrnil komisiji, da ga v smislu pripomb, ki so izrečene na poslovnem odboru, spremeni in dopolni ter ga ponovno predloži poslovnemu odboru v obravnavo.

4. Obravnaval je poročilo o poslovanju podjetja za prvih 9 mesecev in sklenil, da ga predloži delavskemu svetu v potrditev tako kot je bilo poslovnemu odboru predloženo.

5. Obravnaval je tudi problematiko transporta na podlagi poročila, ki ga je podala komisija za ureditev transporta. Ugotovljeno je bilo, da predlog predvideva ureditev posameznih vprašanj skladiščenja, nikjer pa ni predvideno, s kakšnimi finančnimi stroški bi se predvidene preureditve lahko realizirale. Nikjer ni napravljen obračun stroškov za postavitev oziroma nakup novih naprav in strojev, ni izdelan

rentabilnostni račun niti ni predviden vrstni red posameznih preureditev skladiščenja oziroma nakupa naprav. Zaradi tega je odbor sklenil, da komisija svoje poročilo dopolni v smislu gornjih pripomb do 25. 11. 1970. Pri tem sme zahtevati pomoč od vsakega delavca, za katerega meni, da bi lahko sodeloval pri uresničitvi programa urejanja transporta.

5. Odbor je odobril študijsko potovanje v Italijo tov. Marjanu Trobcu in odobril stroške za kritje potovanja ter udeležbo tov. Franca Matka na seminarju pri firmi Paul Lippke v Nemčiji in stroške za kritje udeležbe na tem seminarju.

Na 9. seji pa je poslovni odbor določil vrednost točke za mesec oktober, odobril izvršitev plana nadur v oktobru in sprejel plan nadur za mesec november ter je sprejel operativni plan proizvodnje za meec november.

SKLEPI ODBORA ZA MEDSEBOJNE ODNOSI

Odbor za medsebojne odnose je v oktobru imel 2 seji. Na prvi je obravnaval spremembe norm v dodelavi lepenke, predlog za spremembo pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, povračilo stroškov prevoza na delo, tekočo kadrovsko problematiko in kršitve delovnih dolžnosti.

Zaradi odprave sušenja lepenke v račni sušilnici in starem sušilnem kanalu se je zmanjšalo število ur v dodelavi. Zaradi tega se poviša norma v dodelavi za 3,5 %, zaradi odprave delovnega mesta delovodje dodelave se kolektivna norma v dodelavi lepenke poveča 1,5 %.

Zgraditev novega sušilnega sistema je povzročil spremembo načina in obsega dela pri sušenju v lepenkovem sušilnem kanalu. Zaradi tega je odbor sprejel predlog, da se za delovna mesta pri sušilnem kanalu določijo nove osnove za izračun osebnega dohodka, ki so pojasnjene v sklepih delavskega sveta.

Zaradi vedno pogostejših zahtev posameznikov in skupin delavcev, ki se vozijo iz oddaljenih krajev na delo, za povračilo delnih stroškov prevoza, je kadrovska služba pripravila predlog za ureditev tega problema in ga dostavila odboru za medsebojne odnose. Odbor je to problematiko obravnaval na dveh svojih sejah in sprejel sklep, da delavskemu svetu ne predlaga nobenih sprememb glede povračila stroškov prevoza, temveč je bil mišljenja, da povračilo stroškov prevoza na delo ostane tako, kot je sedaj urejeno.

Pri tekoči kadrovski problematiki je odbor obravnaval nekatere premestitve na nova delovna mesta, sprejel nekaj novih delavcev in določil nove osnove za obračun OD enemu delavcu.

Med kadrovsko problematiko je obravnaval tudi premestitev nekaj žensk v lesobrusilnico ter sprostitev moške delovne sile za druga delovna mesta v tovarni. Sprejel je sklep, da se do nadaljnjega ustavi sprejem novih delavcev, dokler se z notranjo razporeditvijo ne izčrpajo vse rezervne delovne sile.

Na drugi oktobrski seji je odbor za medsebojne odnose obravnaval podobno problematiko kot na prvi in je sprejel v zvezi s tem podobne sklepe. Na tej seji je izrekel disciplinske ukrepe 10 članom kolektiva, ki so kršili delovno dolžnost. Potrdil je premestitve, ki so bile izvršene v zvezi s sklepi prejšnje seje ter določil novo osnovo za obračun OD tov. Petru Muhiču. Reševal je tudi stanovanjsko problematiko in po pregledu vseh prošenj sklenil, da se družinsko stanovanje v Radomljah dodeli Janezu in Zdenki Kovačič. Imenoval je tudi komisijo za preskus znanja in varstva pri delu, ki ima nalogo, da preveri znanje iz varstva pri delu vseh vodij skupin, predelavcev, delovodij, vodij obratov in drugih vodilnih delavcev.

Sklepi 4. redne seje DS Tovarne celuloze Medvode

MEDVODE, OKTOBRA — Dne 28. oktobra se je sestel delavski svet Tovarne celuloze Medvode ter obravnaval: 9-mesečni obračun poslovanja, ustanovitev konzorcija slovenske papirne industrije, spremembe in dopolnitve sistema nagrad za dolgoletno delo in predloge stanovanjske komisije o dodelitvi kreditov za stanovanjsko gradnjo.

Pregled poslovanja v 9 mesecih letošnjega poslovnega leta je pokazal, da se tovarna še vedno bori z nekaterimi nepremostljivimi težavami, ki tarejo tudi druga podjetja naše panoge ali celotno gospodarstvo. Te težave povzročajo v prvi vrsti pomanjkanje lesa in slabo plačevanje kupcev. Uvoz lesa, za katerega se je morala tovarna odločiti, je sicer izhod v sili, ni pa rešitev širšega problema, ki ga povzroča kriza na tržišču lesa. V poročilu je bilo tudi poudarjeno, da se je fluktuacija delovne sile povečala za 7,8%. Osebnih dohodki pa so v 9 mesecih letos porasli za 16,8%.

Delavski svet je sprejel spremembe in dopolnitve dosedanjega sistema nagrad za dolgoletno delo. Za dolgoletno delo bodo člani kolektiva v bodoče prejemali naslednje nagrade:

— za 10 let neprekinjenega dela v tovarni: ročna ura;

— za 15 let neprekinjenega dela v tovarni: 50% poprečnega mesečnega OD;

— za 20 let neprekinjenega dela v tovarni: 50% poprečnega mesečnega OD;

— za 25 let neprekinjenega dela v tovarni: 50% poprečnega mesečnega OD;

— za 30 let neprekinjenega dela v tovarni: 100% poprečnega mesečnega OD;

— za 35 let neprekinjenega dela v tovarni: 100% poprečnega mesečnega OD;

— ob odhodu v pokoj: 100% poprečnega mesečnega OD.

Delavski svet je sklenil, da se nagrade za dolgoletno delo svedočno podeli na družabnem večeru ob koncu poslovnega leta. Družabni večer bo v počastitev 20-letnice samoupravljanja, organiziran za vse člane kolektiva.

Na predlog stanovanjske komisije je delavski svet odobrila 400 tisoč novih dinarjev posojila za individualno gradnjo stanovanjskih hiš oziroma stanovanj. Iz sredstev sklada skupne porabe gre v ta namen 130.000 novih din, ostalo pa iz stanovanjskega prispevka in posojila KBH. Na predlog komisije je navedeno posojilo bilo odobreno 24 prosilcem v zneskih od 4000 do 40.000 din. Po sklepu delavskega sveta znaša maksimalna višina posojila 40.000 novih dinarjev za prosilce, ki še niso koristili posojila v podjetju.

Informacijo o programu razvoja celulozno-papirne industrije v Sloveniji na osnovi združevanja sredstev, ki jo je DS podal direktor podjetja Slavko Zule, so člani delavskega sveta sprejeli z odobravanjem. Čeprav se je po dokončnem programu predvideni obseg investicij za Medvode zmanjšal, je delavski svet podprl ustanovitev konzorcija, ker meni, da predstavlja realno osnovo za združevanje sredstev in reševanje investicij v posameznih podjetjih slovenske papirne industrije. Za Medvode pa je tak način reševanja investicij življenjskega pomena, ker podjetje samo ne more izvesti predvidene rekonstrukcije.

-JL

(Nadaljevanje s 1. strani)

mi, ki jih ima, so komercialni kadri dobili hitreje in enostavneje vse podatke, ki olajšujejo poslovne odločitve. Tudi ostalim vodstvenim kadrom so na razpolago razmeroma zelo točni rezultati o poslovanju, dosti bolj posredno in hitreje in to vsaj tedensko in ne šele po izteku meseca po dejanskem obračunu.

Obračun po direktnih stroških teče sedaj že tretje leto.

d) Sistematično programiranje prodaje in proizvodnje

Pod to nalogo razumem operativno pripravo, sestavljanje in kontrolo izvajanja prodajno-proizvodnega programa za kratka, t. j. tedenska in mesečna obdobja s koordinacijo vseh ključnih področij, komercialnih in tehničnih služb, s ciljem doseči optimalne rezultate.

Na tem področju smo dosegli najmanj, čeprav je to področje izredno važno za poslovanje. Pred leti formirani »programski center« ni dal zadovoljivih rezultatov predvsem zaradi kadrovskih problemov in premajhne podpore od strani nekaterih vodstvenih kadrov.

Osnovne naloge in probleme te službe bi skušal nakazati takole:

Osnovno vprašanje je, kako povečati dohodek z optimalnim programom ob obstoječih kapacitetah in upoštevajoč:

— čim boljše izkoriščanje kapacitet štirih osnovnih strojev za proizvodnjo papirja ter napravo za premazovanje;

— pri izkoriščanju posameznih strojev je treba upoštevati opremljenost istih za različne vrste asortimenta;

— uskladiti strojne kapacitete k prodajnim programom po nujnosti in specialnimi zahtevami, k stanjem strojne vprege;

— sestaviti prodajni program za določeno dobo (tedensko) upoštevajoč:

a) prioritete naročil po nujnosti (domače, uvoz)

b) uskladitev glede na količine oz. velika naročila (dolgi tek strojev),

c) donosnost posameznih artiklov — glede na stopnjo pokritja (po metodi dir. stroškov),

č) klasifikacijo kupcev — glede na asortiment, stalnost, pomembnost, perspektive itd.

d) plačilno zmoglost kupcev,

e) druge činitelje,

— uskladitev prodajno-proizvodnega programa z nabavnimi možnostmi osnovnih surovin oz. z založenostjo istih.

Poleg naštetih problemov je nujno upoštevati še ostale faktorje kot so obratna sredstva, tržne razmere, ki so trenutno izredno nestabilne zaradi pomanjkanja surovin in naših proizvodov, nestabilnost cen, razne intervence, ki so posledica takšnega stanja itd.

Velik del teh problemov v programiranju se da po mojem mišljenju rešiti tudi z modernimi metodami, med katere štejem tudi uporabo metod operacijskega raziskovanja, katerih se bo potrebno čimprej poslužiti.

Zaključek:

Uvedba delovnih sodobnih metod v vodenju poslovne politike vsaj na nekaterih področjih je že prinesla določene rezultate in lahko trdim, da zaradi njihovega izrazito tržnega koncepta. V dokaz temu velja ugotovitev, da so proizvodi podjetja glede na asortiment, kvaliteto in poslovno cenjeni doma in v inozemstvu.

Ne obstaja problem plasmaja, saj ne moremo zadovoljiti povpraševanja po naših proizvodih na domačem in ne na inozemskih tržiščih.

Umeritev na boljše vrste papirja nam je zagotovila rentabilnost in razvoj, kljub temu, da so kapacitete stare, zastarele ter premajhne na stanje tehnologije v svetu.

V kakšni meri smo uspeli z preusmeritvijo programa, nam kaže tudi naslednji pregled:

Problem spremembe prodajnega oziroma proizvodnega programa

STRUKTURA DOMAČE PRODAJE PO GRUPAH PROIZVODOV

Papir	v odstotkih			
	1966	1968	1969	4 mesece 1970
a) Stari asortiment				
Brezlesni navadni	28,6	22,9	23,1	14,8
Ofsetni in za naravni tisk	39,7	44,6	40,7	32,6
Srednjefini tiskovni	11,9	8,7	9,1	11,3
Srednjefini pisalni	12,9	8,7	6,2	5,8
Pelure	3,2	3,4	4,3	1,4
Bankpost	3,7	3,6	4,3	3,2
S k u p a j	100,0	91,9	87,7	69,1
b) Novi proizvodi				
Peresnolahki		2,1	1,7	6,6
Mehanografski		—	—	5,8
Pigmentirani		—	—	1,5
Premazani		6,0	10,6	17,0
Skupaj		8,1	12,3	30,9
VSEGA SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0

Nov pravilnik o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih

VEVČE, NOVEMBRA — V tem sestavku želim spregovoriti o nekaterih temeljnih izhodiščih, na katerih je zgrajen novi pravilnik. Nekaj besed bomo posvetili tudi minuli racionalizatorski praksi v našem kolektivu.

V sodobnem poslovnem svetu je že zdavnaj spoznano dejstvo, da je uvajanje novitet in racionalizacij najvažnejši element uspešne proizvodnje in poslovnosti. Registrirati vse novo spoznamo in to v proizvodnji čim hitreje uporabiti, je moto uspeha najuspešnejših.

V naši tovarni smo že pred leti spoznali pomembnosti racionalizatorske dejavnosti za napredek tovarne. Sprejeli smo pravilnik o nagrajevanju izumov in tehničnih izboljšav ter koristnih predlogov. Trudili smo se, da smo s primernim obveščanjem seznanili kolektiv o pomembnosti te dejavnosti in dejansko tudi uspeli. Ugotovljeni letni prihranki v minulih zadnjih letih so se gibali okrog 15 milijonov, toda mnogi predlogi so bili realizirani in prinašajo prihranke, pa jih v dinarskih vrednostih ni bilo mogoče dognati. Prihranki iz naslova tehničnih izboljšav se v letošnjem letu vzpenjajo za nadaljnjih 24 milijonov. Pri tem je treba pripomniti, da so prihranki iz naslova tehničnih izboljšav v večini trajni, to pomeni, da vsako leto znova prihranimo omenjeno vsoto. Tako bomo konkretno v letošnjem letu iz tega naslova prihranili 39 milijonov starih dinarjev. Drugo leto pa računamo, da bo številka spet višja. Poleg teh materialnih prihrankov pa večina izvedenih tehničnih izboljšav prispeva k večji varnosti in odpravlja fizično prenaporno delo. Najpoudarim, da vseh prednosti vedno niti ni mogoče ugotoviti.

Iz podatkov je razvidno, da propagirana pomembnost te dejavnosti postaja stvarnost in že daje lepe denarce. Na drugi strani pa nam to dejstvo govori v prid temu, da kaže v bodočnosti delo nadaljevati in z vso pozornostjo nagrajevati predlagatelje. Za nagrade v ta namen ne sme biti škoda denarja.

Toda, če hočemo pri tem delu napredovati, moramo spremeniti do neke mere tudi naše poglede na to dejavnost in na ljudi, ki predlagajo. Izumitelji, racionalizatorji, so vredni spoštovanja. To so ljudje, ki so bili pripravljani delati in se dodatno naprezati, ne glede na to, da niso vedeli, če bodo uspeli. Od neke zamisli do konkretne rešitve je dolga pot in marsikatera dobra zamisel ni izvedljiva, delo pa je bilo le opravljeno. Zaradi tega je potrebno s spoštovanjem gledati na ljudi, ki bi nam radi delo olajšali in izboljšali delovne in finančne rezultate. Osebnost se mi zdi, da

Če vzamemo kot začetno leto 1966, vidimo, da postopoma raste delež novih proizvodov, v letošnjem letu pa je ta premik še bolj očiten. Delež novih papirjev znaša že nad 30%. Pa tudi v starem asortimentu se opaža znižanje deleža navadnih brezlesnih papirjev. Znotraj grupe ofsetnih papirjev je prav tako povečan delež dražjih površinsko obdelanih papirjev, kar se pa sicer v tej tabeli ne vidi.

Še jasnejšo sliko pa bi dala primerjava po letih z upoštevanjem cen posameznih papirjev, vendar ta analiza še ni izdelana.

Ob uvedbi novih in ob izpolnitvi obstoječih metod vodenja komercialne politike in pod pogojem nadaljnega tehnološkega napredka pa bo nakazana specializacija še intenzivnejša.

Janez Lednik, dipl. oec.

ter predlagati morebitne izboljšave komisiji za tehnične izboljšave. Tako delo in taki delavci so nam najdražji in najbolj potrebni in zaslužijo vse priznanje, tudi materialno nagrado. Vsi, ki ste kadarkoli predlagali izboljšavo, ne glede na to kako uspešno, ne glede na to, če ste dobili nagrado ali ne, vse vam gre zasluga, da danes že žanjemo prihranke na izboljšavah. Še večja zasluga vam gre zato, da v praksi lahko občutimo, kako pomembno je miselno delo vsakega zaposlenega.

Dovolite, da izrabim to priložnost in izrečem priznanje in čestitam vsem dosedanjim predlagateljem osemindesetih predlogov za tehnične izboljšave.

Na kraju moram ugotoviti, da vsaj navidezno nisem bil preveč zvest naslovu tega članka, ki mi ga je dal urednik. Toda tak je samo videz. Dejansko pa gre ob spremembi pravilnika za to, kar sem pisal v preobširnem uvodu. Novi pravilnik namreč poudarja predvsem to, da je lahko (in da tudi v praksi naj bo) vsakdo predlagatelj izboljšav, ne glede na delovno mesto in izobrazbo. Nagrajevanje predlogov pa je urejeno tako, da bolje nagraduje predlagatelje z nižjo izobrazbo.

Nadalje se v novem pravilniku manj poudarja delovna dolžnost predlagatelja. Pri tem je treba reči to, da je delovna dolžnost tudi s formalno pravne strani lahko le tisto, kar je zapisano v opisu delovnega mesta in tam običajno že tako ne morejo uti zapisane novitete, ampak le tekoče delo. Kar zadeva višino nagrad je pravilnik tak, da živahno nagraduje pričakovane številne predloge drobnih izboljšav. Za večje pogruntacije pa je možno dobiti dokaj hitro nagrado tudi do 500.000 din ali več.

Tajnik komisije za tehnične izboljšave: Vlado Šmigoc

IZ PRAVILNIKA ZA IZUME IN TEHNIČNE IZBOLJŠAVE

Korigirana osnova za določitev višine odškodnine v S din	Procent odškodnine	Vrednost odškodnine za posamezne osnove
do 3.000.000	9	270.000
od 3.000.000 do 6.000.000	4,33	400.000
od 6.000.000 do 10.000.000	2,5	500.000
od 10.000.000 do 20.000.000	1,3	630.000
nad 20.000.000	0,2	

Izgleda, da v podjetju ne uvajamo samo izboljšav na področju tehnoloških postopkov, marveč tudi izume »nove« materiale na področju procentnih računov.

F. F.

DOPIŠUJTE V NAŠE DELO!

Razstavljali smo na Intergrafiki

VEVČE, NOVEMBRA — V paviljonih Zagrebškega velesejma je bila od 19. do 25. oktobra specializirana mednarodna razstava grafične industrije in industrije papirja. Glede na to, da je bila taka prireditel organizirana v Jugoslaviji prvič, nas prijetno preseneča odziv velikega števila domačih in tujih razstavljalcev. Sodelovalo je namreč več kot 250 proizvajalcev iz več kot 17 dežel, z več kot 1000 vrstami eksponatov, kar priča o mednarodnem pomenu te prireditve.

Vzporedno z razstavo so bile tudi manifestacije strokovnega značaja, med katerimi velja omeniti

— simpozij papir-cel-pak o razvoju in perspektivah moderne tehnologije celuloze, papirja in embalaže in

— simpozij o ekonomski propagandi.

V tednu dni, kolikor je trajala Intergrafika, je bilo po nekaterih ocenah sklenjeno za več kot 20 milijonov dolarjev poslov, razstavo pa si je ogledalo nad 50.000 obiskovalcev, kar je za tako specializirano prireditel ogromen uspeh.

Treba pa je povedati, da odziv domačih proizvajalcev celuloze, papirja, kartona in lepenke ni dosegel pričakovanj. Od številnih jugoslovanskih proizvajalcev, menda jih je 29, se je povabilu organizatorja odzvalo samo 10 in to: Fabrika sulfatne celuloze i papira Ivograd, Fabrika celuloze i viskoze Banja Luka, Zagrebačka tvornica papira, Viskoza iz Loznice, Sladkogorska, Ceršak, Riječka tvornica papira, Natron iz Maglaja, Tovarna lesovine in lepenke Prevalje ter seveda naša tovarna.

Grafična industrija je tu pokazala dosti večjo enotnost, saj je bilo na razstavi opaziti tudi grafična podjetja, ki jih poznamo morda le po imenu, medtem ko so večje grafične hiše sodelovale skoraj brez izjeme.

Odsotnost proizvajalcev iz papirne industrije je do neke meje razumljiva, kajti na lastni koži smo občutili, da je razstavljanje papirja precej nevhvaležen posel. Po drugi strani pa za proizvajalce papirja na tej prireditvi ni bilo pričakovati kakšnega vidnejšega komercialnega učinka ter so bili zato nekateri proizvajalci mnenja, da sodelovanje na takih razstavah ne bi bilo koristno.

Ne glede na mnenja drugih pa je vodstvo naše tovarne imelo za potrebno, da smo prisotni na Intergrafiki. Tudi mi na tej prireditvi nismo sklepali kakih velikih pogodb, zato pa smo imeli koristna srečanja s predstavniki naših potrošnikov in to ne samo s tistimi vodilnimi iz komercialnega ali tehničnega sektorja, s katerimi se običajno srečujemo, temveč tudi s tistimi predstavniki iz proizvodnje, ki se neposredno srečujejo z našimi papirji in ki za novosti iz naše tovarne zvedo zelo pozno ali pa v izkrivljeni verziji.

Naš razstavni prostor, dasiravno majhen in skromen — obsegal je le 26 kvadratnih metrov, je bil po mnenju večine obiskovalcev okusno in funkcionalno urejen. Nefunkcionalna je bila le razporeditev eksponatov, kajti mnogo jih je bilo ukradenih, na kar pa smo morda lahko celo ponosni, kajti nihče ne ukrade nekoristne in nelepe stvari.

Kot sem že omenil, je razstavljanje samih papirjev precej nevhvaležna stvar, ki obiskovalca ne pritegne. Zato smo se odločili, da bomo naš razstavni prostor popestrili s potiskanimi vzorci naših papirjev, predvsem premaznih, nepotiskane papirje pa v obliki vzorčnih katalogov, ki smo jih pripravili posebej za to priložnost, delili obiskovalcem iz grafične stroke, ki bodo to želeli.

Nadalje smo želeli popularizirati tudi naše mehanografske papirje. V ta namen smo razstavili zvitke mehanografskega papirja, na katerega smo nalepili končni

izdelek iz tega papirja — potiskan neskončni obrazec. S tem smo nedvoumno nakazali namen uporabe tovrstnega papirja. Ravno ta eksponat je bil predmet zanimanja velikega števila obiskovalcev. Vedeti moramo namreč, da je uvajanje sodobnih elektronskih računskih strojev pri nas šele na začetku, zato je prav, da bodoči uporabniki teh strojev vedo, da se papir za tovrstne namene izdeluje že doma.

Na Intergrafiki smo pokazali javnosti tudi novost, ki je na jugoslovanskem tržišču do sedaj še ni bilo. Prvi v državi bomo začeli pakirati nekatere papirje v formatu A-4 v okusno potiskane kartonske škatle. Podobno pakiranje se za boljše papirje v tem formatu v tujini že dalj časa uporablja, pri nas pa bomo mi prvi, ki bomo prešli na ta način pakiranja. Na razstavi smo pokazali le prototipe škatel za bankopost, brezlesni offset in specialni za xerox, pričakujemo pa, da bomo lahko v kratkem nudili tako pakiran papir tudi za trg.

Sodelovali smo s Chromosom, tovarno grafičnih barv. V razgovorih s predstavniki te tovarne smo se prepričali, da se tudi oni srečujejo s podobnimi problemi kot mi pri prodaji premaznih papirjev. Po sloviti jugoslovanski, žal precej razširjeni mentaliteti, je vsak nov domač proizvod že a priori zanič. Tako so bili sprva ocenjeni naši premazni papirji, tako so bile ocenjene Chromosove barve. Po nekaterih tiskarnah velja ta ocena še danes.

Zato smo se odločili, da s skupnim nastopom dokažemo, da se da tudi z domačimi proizvodi doseči vrhunska kvaliteta, tako v knjigotisku, kakor tudi v offsetnem tisku. S skupnimi močmi smo izdelali katalog tonov, kjer so bile uporabljene Chromosove barve tipa Aurora, ter naši papirji Slavija, Extra, Planica in Emona. Ta katalog smo tiskali v knjigotisku. Po mnenju grafičnih delavcev je ta katalog izredno koristen in se po kvaliteti lahko meri s sličnimi katalogi na uvoženih papirjih in z uvoženimi barvami.

Nadaljnji rezultat skupnih prizadevanj so prospekti barvnih skal DIN, Kodak in Evropa, kjer so bile uporabljene Chromosove barve Aurora in Quick-Set ter naša papirja Avala in Emona v offsetni tehniki. Tudi ti prospekti, dasiravno likovno in estetsko ne popolnoma dovršeni, so bili deležni priznanj grafičnih de-

lavcev, kajti njihova tehnična izvedba je brezhibna in kvaliteta odtisov je vsaj enaka, če ne boljša od istih odtisov, doseženih z uporabo uvoženih barv in papirja. Kot že rečeno, je bila edina pripomba le glede likovne plati teh prospektov. Treba pa je povedati, da zaradi pomanjkanja časa ni bilo mogoče iskati novih likovnih rešitev prospektov, temveč smo si morali pomagati in tako rekoč improvizirati z že obstoječimi materiali.

Glede na čedalje oostrejšo pogoje uvoza reprodromateriala za potrebe grafične industrije je pričakovati, da se bodo domači uporabniki teh materialov želeli v čim večji meri preusmeriti na domače dobavitelje, seveda s tem, da jim nudijo isto ali boljše kvaliteto. Ravno sodelovanje s Chromosom pa nam daje možnosti, da dvignemo kvaliteto naših papirjev na čim višjo raven, obenem pa lahko pričakujemo od te tovarne, da bo svoje barve kvalitetno dvignila in jih priredila našim papirjem. Tako sodelovanje med proizvajalci papirjev in barv obstaja v tujini že dalj časa in prav zato z uporabo vseh tujih elementov ni težav, medtem ko z uporabo enega domačega elementa v kombinaciji s tujim pride do določenih nezaželenih pojavov.

Da je tako sodelovanje in skupni nastop, kot smo ga imeli mi s tovarno Chromos, koristen, pričča tudi dejstvo, da so po našem zgledu tudi drugi proizvajalci papirja v Jugoslaviji pričeli ponujati svoje sodelovanje tej tovarni. Na splošno lahko rečemo, da je bilo naše sodelovanje na prireditvi, kot je bila Intergrafika, koristno in vsekakor bi kazalo, da smo prisotni tudi na naslednji Intergrafiki, ki bo v prvi polovici leta 1973, prav tako v Zagrebu.

Želeti pa bi bilo, da bi pri naslednji prireditvi sodelovali v večji meri vsi oddelki naše tovarne, da bi že sedaj pričeli s sistematskim pripravljanjem materialov, da se ne bi zgodilo kot tokrat, ko je šlo tako rekoč za minute in so nekatere stvari izzvenele le preveč improvizirano. Prepričan sem, da smo sposobni, da s koordinirano akcijo nastopimo na podlagi sedanjih izkušenj še z večjim uspehom. Predvsem pa je bilo slišati mnenja, da bi tovarna s takšnimi strokovnjaki, kot jih ima naša, lahko in tudi morala aktivno sodelovati tudi pri strokovnih manifestacijah, česar pri minulih prireditvi ni bilo opaziti.

L. V.

Okvare strojev in zavarovalnica

VEVČE, NOVEMBRA — Vsako leto najdemo med sklepi delavskega sveta tudi navedbo, da smo prejeli od zavarovalnice določeno odškodnino za nastale škode na osnovnih sredstvih. Razlika za nekrito vrednost pa se krije iz rezervnega sklada podjetja. Tako so letos v času od 1. 1. do 31. 7. znašali stroški din 49.912,45, zavarovalnica pa nam je za te poškodbe priznala in izplačala odškodnin v znesku din 33.535,35. Razliko bomo po sklepu 3. redne seje delavskega sveta z dne 21. 10. 1970 krili iz rezervnega sklada. Večkrat se zastavlja vprašanje, zakaj zavarovalnica ne krije škode v celoti.

Zavarovalnica nam izplačuje odškodnino za poškodbe strojev na podlagi sklenjenega zavarovanja strojev proti lomu in nekaterim drugim nevarnostim (proti tako imenovanemu »strojelomu«). S tem zavarovanjem so zaščiteni stroji, strojne naprave, inštalacije, aparati in mehanska oprema v tovarni proti nevarnosti (riziku) uničenja ali poškodbe med obratovanjem zaradi naslednjih vzrokov: neposrednega učinkovanja električne energije, napake v konstrukciji, materialu in izdelavi, razleta ali razpadanja pod vplivom centrifugalne sile, pomanjkanje vode v parnih kotlih, mraza ali pritiska ledu oziroma snega, nezgode, nastale ob demontaži in montaži (zaradi čiščenja, popravil ali premeščanja), padca zavarovane stvari ali udarca drugega predmeta, zaradi podpritska in zaradi drugih obratnih nezgod.

Razmerje med zavarovalnico in zavarovanim podjetjem ureja zavarovalna pogodba na podlagi zavarovalnih pogojev iz leta 1938 (pogojni str. — 68).

Po omenjenih zavarovalnih pogojih se škode ocenjujejo različno, glede na to, če je bila stvar uničena ali samo poškodovana. V primeru uničenja stvari (»totalna škoda«) se škoda po »zavarovalni vrednosti« zavarovane stvari v času nastanka zavarovalnega primera, zmanjšani za vrednost ostankov. »Zavarovalna vrednost« zavarovane stvari je nabavna cena nove stvari, zmanjšana za znesek izgubljene vrednosti zaradi obrabe zaradi starosti ali rabe, kakor tudi za znesek izgubljene vrednosti ekonomske zastarelosti.

V primeru poškodbe stvari pa se škoda oceni v višini stroškov popravila po cenah materiala in dela v času nastanka zavarovalnega primera, zmanjšanih za iz-

gubljenost vrednosti zaradi obrabe zaradi starosti ali rabe, kakor tudi za izgubljenost vrednosti zaradi ekonomske zastarelosti in vrednosti ostankov. Med stroške popravila spadajo tudi stroški demontaže ter smotrno porabljeni prevozniki stroški. Izgubljena vrednost zaradi obrabe se odbije le, če se je s popravilom povečala vrednost stvari. Če stroški popravila zavarovane stvari presegajo njeno vrednost na dan nastanka zavarovalnega primera (t. j. poškodbe), zmanjšano za vrednost rešenega, se šteje, da je stvar uničena. V tem primeru se škoda obračuna tako, kot je navedeno zgoraj za primer uničenja stvari!

Podjetje je udeleženo pri vsaki škodi z 10% od zneska odškodnine, vendar najmanj s 300.— dinarji. Rešeni deli uničenih ali poškodovanih stvari ostanejo podjetju in se pri obračunu odškodnine upoštevajo po tržni vrednosti in po stanju, v kakršnem so bili po zavarovalnem primeru (tj. poškodbi).

Vsi ti navedeni odbitki (obrabna stvar, vrednost ostankov in lastna udeležba podjetja) so občutnejši pri stvarih manjše vrednosti, pri katerih včasih dosegajo tudi 80% stroškov popravila, medtem ko pri stvarih večje vrednosti znašajo komaj 10 do 20%.

V našem podjetju odpade velika večina primerov »strojeloma« na poškodbe elektromotorjev, ki jih previjamo v domačih remontnih delavnicah. Pri manjših elektromotorjih stroški popravila domačih delavnic zaradi visokih režijskih stroškov pogosto prekoračijo vrednost elektromotorja. Zato zavarovalnica šteje motor kot uničen in obračuna škodo na podlagi nabavne cene novega elektromotorja (ki je seveda nižja kot stroški). V takšnem primeru bi bila nabava novega motorja cenejša kot popravilo. Pri večjih elektromotorjih, ki prevladujejo, pa je razmerje med stroški popravila in nabavno ceno ugodnejše, zato zavarovalnica ne odbija režijskih stroškov in priznava odškodnino v mnogo višjem odstotku od višine stroškov, kakor pri majhnih motorjih.

Naj navedem dva primera. Za 2,2 kW elektromotor z nabavno vrednostjo 716,80 din so znašali stroški po našem računu za demontažo, previtje statorja in ponovno montažo 760,25 din od tega za material in delo 488,05 din, za režijo pa 272,20 din. Po vseh odbitkih je znašala odškodnina zavarovalnice samo 188,05 din. Za 56 kW elektromotor z nabavno vrednostjo 15.724,20 din so znašali stroški demontaže previtja statorja in ponovne montaže po našem računu 4.129,80 dinarjev, zavarovalnica pa nam je priznala odškodnino 3.608,80 din. Zavarovalnica je odbila samo vrednost rešenega bakra in lastno udeležbo podjetja.

Zaradi navedenih odbitkov pride do razlike med nastalo škodo, ki temelji na stroških delavnic, in bi bila v določenih primerih lahko objektivno tudi nižja, ter med priznano odškodnino. To nekrito razliko je treba potem kriti iz rezervnega sklada podjetja.

J. M.

Izreki in misli

Pozabiti na delovnega človeka, pomeni pozabiti na bistvo socializma.

Tito

Trije lahko obdržijo skrivnost, če sta med njimi dva mrtva.

Franklin

Če bi imela narava toliko zakonov kot država, bi ji še bog ne mogel vladati.

Börne

Me obrekuješ za hrbtnost? Zato ne bom žalosten. Me hvališ v obraz? Tega ti ne bom pozabil.

Lessing

Del vevškega razstavnega prostora na razstavi »Intergrafika« v Zagrebu

Kako smo gospodarili v devetih mesecih leta 1970

VEVČE, NOVEMBRA — Gospodarjenje v devetih mesecih tega leta je bilo pod vplivom vseh gospodarskih težav, katere pretresajo celotno jugoslovansko gospodarstvo. Posebno močni vplivi so bili na naslednjih področjih:

1. izredna konjunktura prodaje papirja;

2. hitri porast cen. Najprej so se dvignile cene osnovnih surovin — celulozi in deficitarnost tega blaga tako na domačem kot svetovnem trgu, nato smo dvignili cene papirjem;

3. močna inflacijska gibanja in prezadolženost gospodarstva.

V takšnih gospodarskih okoliščinah smo dosegli naslednje rezultate, ki so primerjani z gospodarskim načrtom za leto 1970 in z istim razdobjem preteklega leta:

I. Proizvodnja

V proizvodnji klasičnih papirjev smo preseglji gospodarski načrt z indeksom 103,7, v premaznih papirjih pa samo 77,2. V primerjavi z istim razdobjem pre-

teklega leta je bila proizvodnja klasičnih papirjev indeks 94,5, premaznih papirjev pa 153,7. V tem razdobju smo znižali izmet za ca. 4,5% ter zastoje za 8%. Izvozu smo namenili 27% celotne proizvodnje, večidel na konvertibilno področje.

II. Prodaja in nabava

Kot smo že uvodoma omenili, je značilno za to razdobje veliko povpraševanje po naših proizvodih na domačem tržišču, ki je nastalo deloma zaradi zastojev v proizvodnji pri nekaterih domačih konkurentih. V mesecu septembru se pa že opaža padec te konjunktura, bodisi na tržišču surovin ali pa na proizvodih naše panoge. Zato lahko ugotovimo, da bodo nižje uvozne cene vplivale na previsoke cene vlaknin. Predvidevamo, da bo preskrba v zadnjem tromesečju normalna.

Izvoz v letošnjem letu ni naraščal. Če ga primerjamo z istim razdobjem preteklega leta, dobimo naslednjo sliko:

	V devetih mesecih leta 1970	Leta 1969	%
IZVOŽENO PAPIRJA TON	7.086	8.542	83,0
vrednost izvoza v \$	1.757.230	1.911.089	91,9
od tega na konvertibilno področje \$	1.664.934	1.842.794	90,3
% na konvertibilno področje	94,75	96,43	

Plan izvoza za leto 1970 smo v tem razdobju izpolnili s 97,6%. Po količini je bil izvoz sicer manjši in gre povečanje predvsem na račun višjih cen in dražjega asortimenta.

III. Finančni uspeh

Finančni uspeh devetmesečnega razdobja je odraz gospodarskega gibanja tako proizvodnje

kot pogojev nabave in prodaje. Finančni uspeh je mnogo slabši kot v prvem polletju, ker je vpliv novih cen celulozi in ostalemu reprodukcijskemu materialu nastopil v polni meri šele v tretjem tromesečju. Delež posameznih vrst dohodkov in izdatkov na finančni uspeh podjetja se najboljše vidi na 100 din celotnega dohodka.

Vrsta izdatkov	Plan za leto		
	1970	1969	1970
1. porabljeni material	71,90	68,52	68,31
2. storitve in amortizacija	5,80	7,46	9,07
I. Porabljena sredstva	77,70	76,08	77,48
II. Doseženi dohodek od tega za:	22,30	23,92	22,52
a) zakonske obveznosti	2,13	2,33	1,07
b) pogodbene obveznosti	2,62	2,86	2,71
c) osebne dohodke	15,08	16,67	14,34
d) kritje izgub obratom	0,24	0,25	0,24
e) sanovanjski prispevek	—	0,64	0,56
f) doseženi dobiček — neto sklade	2,23	1,17	3,60

Tudi primerjava z gospodarskim načrtom za leto 1970 in istim razdobjem preteklega leta kaže na hitri porast cen tako na-

šim papirjem ko osnovnim surovinam. Primerjava med posameznimi dohodki in izdatki nam da naslednjo sliko:

Struktura	Indeks devet mesecev leta 1969 je 100	
	1969 je 100	Plan 1970 je 100
1. Realizacija	123,57	82,57
2. Izredni dohodki	100,27	92,18
vsega dohodki	123,02	82,74
3. Porabljena sredstva	125,29	82,51
4. Doseženi dohodek	115,79	83,54
od tega za:		
— zakonske obveznosti	56,51	41,54
— pogodbene obveznosti	116,91	85,60
— osebne dohodke	105,75	78,66
— kritje izgub obratom	121,46	83,09
— stanovanjski prispevek	107,17	—
— neto sklade	376,87	133,31

Iz danega pregleda lahko zaključimo, da poslovni stroški podjetja hitreje rastejo kot realizacija. Takšno gibanje se nadaljuje že v naslednjih mesecih, kar stalno slabi višino doseženega dobička. Posebno breme je odplačilo prevzetih obveznosti za izgradnjo obrata za premazovanje papirjev. Skupna anuiteta znaša 10.523.244 din in od tega odpade na obresti 1.813.862 din. Tako smo s povečano amortizacijo komaj pokrili prevzete obveznosti. Zastarelost proizvodnih naprav zahteva večje rekonstrukcije in obnove. Če hočemo v bližnji prihodnosti normalno proizvajati, biti konkurenčni na domačem in tujem tržišču, bomo morali investirati vsa razpoložljiva

sredstva svojega poslovnega sklada.

Finančna nelikvidnost jugoslovanskega gospodarstva ima svoj odraz tudi na finančno stanje podjetja. V devetih mesecih tega leta so nam kupci plačevali povprečno v 80 dneh. To je mnogo boljše kot v preteklem letu, ko so plačevali v 106 dneh. Vendar se položaj podjetja stalno slabša in z velikimi težavami zbiramo denar za izplačilo osebnih dohodkov, obveznosti dobaviteljem in obveznosti do poslovnih bank. Lahko pričakujemo, da bodo novi stabilizacijski ukrepi zveznih organov pripomogli k urejanju tako perečih gospodarskih vprašanj.

V. A.

Nekorektne izjave v škodo papirničarjev

Generalni direktor Združenih papirnic Ljubljana ALBIN VENGUST izjavlja: »Na papirno industrijo ni mogoče valiti krivde v tem smislu, da bi bila povzročitelj višjih cen papirja, kakor je razbrati iz obvestila bralcem, ki ga objavlja časopis Delo. Vsak trenutek lahko dokažemo, da se je papir podražil neprimerno manj, kot pa so porasle cene surovin. To pomeni, da je papirna industrija drugje iskala možnosti za kompenzacijo večjih stroškov...«

Z odredbo Zveznega urada za cene, objavljeno v 42. številki letošnje Uradne lista SFRJ, je bilo dovoljeno že tretje zvišanje cen rotacijskega papirja v zadnjih desetih mesecih. Rotacijski papir, ki je dne 1. XII. 1969 veljal 1,62 din za kilogram, zdaj stane okroglo 2 dinarja. Ker so se na sploh povišali še drugi proizvodni stroški, je poslovno združenje jugoslovanskih časopisnih podjetij sklenilo, naj bi se vsi jugoslovanski dnevniki z 10. X. podražili v kolportaži od 50 na najmanj 80 par za izvod. V Sloveniji so dnevniki to storili s prvim novembrom.

V Sloveniji je podražitev najprej napovedalo »Delo« in jo pojasnilo s podražitvijo roto papirja, PTT stroškov, reprodukcijskih materialov, svinca, cen agencijskih soritev in še z drugimi vzroki. Taka obrazložitev pa je nadvse razhudila direktorja Združenih papirnic Ljubljana Albina Vengusta.

»Nas papirničarje moti predvsem to, da časopisna podjetja v nas vidijo glavnega povzročitelja višjih cen časopisja, kar pa še zdaleč ni točno. Prvič, gre za to, da stroški za papir pri tiskalnju knjig in časopisov znašajo le tretjino proizvodnih stroškov, dnevni časopisi pa so se podražili od 60 do 100%. Drugič, gre za to, da cene papirja niso narasle toliko, kot zdaj navaja grafična industrija. Tretjič, pomembno se mi zdi tudi to, da se v primerjavi s podražitvami surovin papir še zdaleč ni podražil toliko, kot pa so se surovine.

Iz podatkov našega podjetja sledi, da so se najvažnejše surovine v času od 1962 do letos podražile takole: očiščeni celulozni les od 121,90 na 225 din za kubni meter, hlodovina listavcev od 101 na 156 din za kubik, tona beljene celuloze iz iglavcev od 1000 na 2880 din in celuloza iz listavcev od 981 na 2600 din. V tem času se je naš ofset papir podražil od 3,05 na 4,25 din za

kg, kar znaša le 40% v primerjavi s podražitvami surovin, ki praviloma izkazujejo 100 in več odstotkov. Za izdelavo časopisnega roto papirja sicer uporabljajo druge surovine, kot jih potrebujemo za ofset papir. Vendar na kalkulacijo stroškov proizvajalcev roto papirja v primerjavi z našim podjetjem najbolj vplivajo podražitve celuloznega lesa, ki jih ni mogoče pokrti z nobeno, še tako sodobno tehnologijo. Zato tudi v njihovem primeru velja trditev, da na papirno industrijo ni mogoče valiti krivde v tem smislu, da bi bila povzročitelj

višjih cen v grafični in predelovalni industriji. Primer našega ofset papirja nasprotno dokazuje, da smo iskali možnosti za kompenzacijo višjih proizvodnih stroškov vsepovsod drugod, šele nazadnje pa v podražitvi izdelkov, za katere je do nedavnega na sploh, v določenih primerih pa še velja režim kontrole cen. Končno bi rad vprašal naslednje: naj se oglasi časopisno ali grafično predelovalno podjetje, ki je v petih letih, — tako kot mi — zmanjšalo število zaposlenih kar za 250 ljudi, obenem pa močno povečalo obseg proizvodnje. Tudi zaradi tega nas prizadevajo nekorektne izjave vseh tistih, ki podražitev lastnih proizvodov pripisujejo predvsem papirni industriji. Pripravljeni smo sprejeti sleherno kritiko, toda naj bodo stvari poimenovane s pravim imenom. Sodim, da imamo do tega vso pravico!«

(Po »Delavski enotnosti«)

Proučiti moramo lokacijo

VEVČE, NOVEMBRA — Kadar razmišljamo o razvoju tovarne, moramo pretehtati najštevilnejše okoliščine, ki lahko vplivajo na smotrnost zamišljene investicije. Še posebni podatek moramo dati reševanju splošnih pogojev investicije kot so lokacija, notranji transport, ustreznost terena za gradnjo tovarne, ustreznost količina industrijske vode, bližina skladišč itd. Tu gre pravzaprav za take pogoje gospodarjenja, ki učinkujejo šele, ko je investicija v nov obrat ali tovarno že vložena. Torej takrat, ko na te po-

goje ni mogoče več vplivati. Prav zaradi tega je zelo pomembno, da vprašanje lokacije proučimo dovolj zgodaj pred nameravano investicijo.

Mikro lokacijo obstoječe veške papirnice je diktirala v zgodovini razpoložljiva, takrat cenena in edina pogonska energija Ljubljana. Ta lokacija je istočasno zelo ugodna tudi glede na ostale splošne pogoje kot so: surovinsko zaledje, potrebna delovna sila in bližina transportnih poti in trga.

Pogoji makro lokacije tovarne se danes v ničemer niso spremenili in so prav tako ugodni kot doslej, zato se nam z njimi ni potrebno ukvarjati.

Bistveno pa so se spremenili pogoji mikro lokacije, na katere bi morali pomisliti v primeru novih večjih investicij.

Papirnica Vevče je danes dokaj zaključena in funkcionalno povezana celota, vključno s premazovalnim strojem. Ugotovitev velja glede na to, da je stara. Sodobnim kriterijem organizacije seveda razporeditev obstoječih proizvodnih obratov ne ustreza. To, kar imamo, je staro in podegovano in tega ne bomo mogli bistveno spremeniti. Pri nadaljnjih investicijah pa bi morali mikro lokacijo obravnavati po novih kriterijih, ki jih narekuje ekonomika sedanjega časa. Pravzaprav moramo prav tako upoštevati le pogoje svojega časa, kot so jih morali upoštevati pred 125 leti.

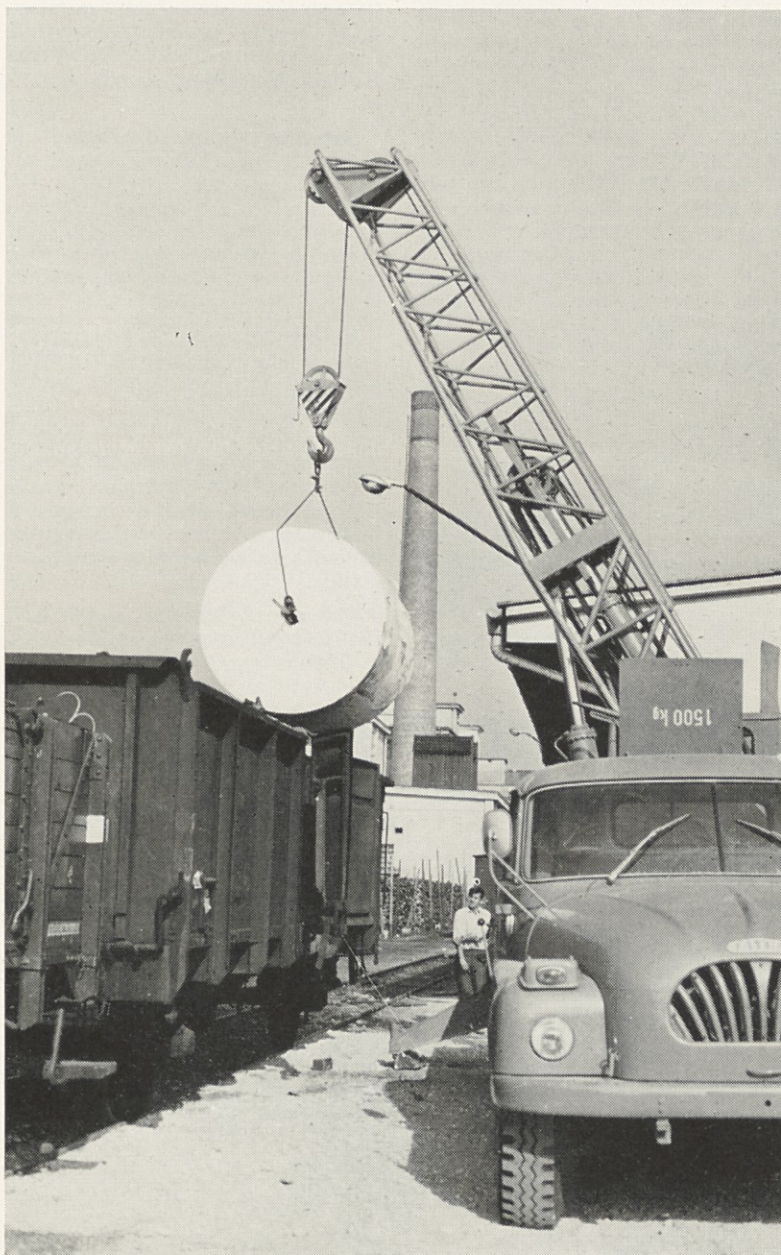
V čem se te nove okoliščine, ki terjajo novo presojo mikro lokacije za morebitno nadaljnje večanje tovarne?

Nekatere splošne ugotovitve:

— na območju današnje tovarne ni dovolj prostora za lokacijo sodobnega velikega papirnega stroja. Gre namreč za tako lokacijo, ki bi omogočila smotrni in cenen notranji transport. Lokacija dodelave in skladišč morajo biti logično nadaljevanje proizvodnje, da bi odpadlo jalovo prevažanje materiala in proizvoda. Tehnološka celovitost in proučen pretok materiala sta v sodobni množični proizvodnji bistven pogoj ekonomičnosti proizvodnje. Tovarno je potrebno že projektirati tako, da je potrebnega transporta čim manj. Tega na lokaciji ob današnji tovarni ne bi bilo mogoče doseči.

— Pristopi v obstoječo tovarno se zelo slabi (mala propustnost). Ozki mostovi in ceste ter obstoječe transportne poti niso primerni za hiter sodobni transport in mo-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Razkladanje 1600 kg težkih zvitkov kanadske celuloze je šlo s pomočjo najetega avtodvigala. To pa je občutno povečalo stroške

O predlogu posebne oblike stimulacije na dobiček

VEVČE, NOVEMBRA — Na osnovi sklepa izvršilnega odbora in delavskega sveta je dala kadrovska služba predlog za spremembo dosedanjih oblik stimulacije.

Na prvem mestu predlaga razširitev oblike stimulacije na dobiček za vse zaposlene, ki so v rednem delovnem razmerju. Za to obliko stimulacije predlaga novo lestvico, ki je sestavljena z zahtevo zneska za amortizacijo in sklade podjetja, kar je minimalno potrebno za obstoj in reprodukcijo tovarne. Nad, oziroma pod tem zneskom, ki ga mesečno ugotovljamo, je v predvideni lestvici določen procent, ki naj bi odredil višino dobička oziroma izgube, namenjenega za razdelitev vsem zaposlenim, ob upoštevanju udeležbe na doseženem procentu dobička za posamezno delovno mesto, pa tudi posameznika.

Za udeležbo na doseženem procentu dobička je predlagana posebna lestvica. Iz te lestvice je razvidno, da je razmerje udeležbe glede na vrednost delovnega mesta 20 % nasproti 100 %. To se pravi, da je na doseženem procentu za dobiček udeleženo delovno mesto ocenjeno s 110 točk na uro z 20 % udeležbe, delovno mesto ocenjeno s 400 in več točk na uro pa s 100 % udeležbo. Vsa ostala delovna mesta pa so med tema mejama.

Dosežen dobiček ali izguba bi se na podlagi ugotovljenega dobička in participacijske lestvice udeležbe po vrednosti delovnih mest delil med zaposlene po naslednjih osnovah:

1. za vsakega redno zaposlenega bi upoštevali vrednost delovnega mesta po odločbi;

2. dobiček ali izgubo bi obračunali na redne plačane ure. Med redne plačane ure štejemo poleg učinkovito opravljenih tudi redni letni dopust, plačan izredni dopust in državne ter republiške praznike, če zanje priznavamo nadomestilo OD. Med redne ure pa ne štejemo bolezenskih izostankov, vojaških vaj, neopravičenih izostankov in tistih rednih izostankov, za katere dobi delavec nadomestilo OD izven podjetja. Pri odsotnosti zaradi izobraževanja predlagamo naslednji princip:

Če se delavec strokovno izpopolnjuje za delovno mesto in mu gre med odsotnostjo redni osebni dohodek, se taka odsotnost upošteva kot redno delo. Če delavec obiskuje redno šolo in ima glede OD nadomestilo urejeno s posebno pogodbo, se taka odsotnost ne upošteva kot redno delo. Učenci v gospodarstvu in praktikanti do delitve dobička niso upravičeni, razen tistih praktikantov, ki samostojno nadomeščajo redno zaposlene delavce na delovnih mestih. O eventualnih nejasnostih glede upoštevanja rednih ur odloča odbor za delitev dohodka in osebnih dohodkov;

3. delavcev, ki prekinajo delovno razmerje, se pri obračunu dobička v zadevnem mesecu ne upošteva;

4. za delitev dobička ali izgube predlagamo konstantno vrednost točke za celo podjetje in za vse oblike stimulacij;

5. dobiček ali izguba naj bi bila prikazana pri posameznem zaposlenem delavcu v obračunu osebnega dohodka posebej, kot pozitiven znesek ali odtegljaj.

Vse dosedanje oblike stimulacij se prilagodijo obliki stimulacije za dobiček. Vse oblike naj bi bile v startu izravnane s povprečnim dobičkom za zadnje tri mesece (julij do vključno septembra). Pripominjamo, da nihče, ki je vezan na eno ali več posebnih oblik stimulacij, ne more biti vezan še na obliko stimulacije za dobiček. Od dosedanjih oblik stimulacij naj bi ostale še naslednje:

stimulacija za izmenske vodje izdelave papirja I. in II.,

stimulacija za vodjo dodelave in izmenske vodje strojne in ročne dodelave,

stimulacija v energetskem oddelku,

stimulacija v oddelku za vzdrževanje,

stimulacija za zmanjšanje stojnin,

stimulacija v premaznem oddelku.

Dosedanji oblike stimulacije v OTK in brusnici pa se ukineta.

Za vse oblike stimulacij, ki bi še ostale, naj bi se smiselno upoštevale točke 1, 2, 3 in 4 tega predloga, to je glede vrednosti delovnega mesta, rednih ur, prekinitve delovnega razmerja in konstantne vrednosti točke.

Celotni predlog vseh sprememb naj bi se uveljavil s 1. 10. 1970 tako, da bi se prvi obračun po novem izvršil pri izplačilu osebnih dohodkov 10. 12. 1970.

Ponovno poudarjamo, da so vse druge oblike stimulacij usklajene z obliko stimulacije na dobiček. Za dobiček smo vzeli osnovo za mesec julij, avgust in september, ker menimo, da je dobiček v teh mesecih najbolj realen. Kljub temu, da so druge oblike stimulacij usklajene z dobičkom, pa je možno, da bodo zneski stimulacij v posameznih mesecih glede na dosežene rezultate zelo različni, bodisi v pozitivno ali negativno smer. Mislimo pa, da bi moral celoten predlog veljati vsaj dvanajst mesecev, nato pa ga, če bi bilo potrebno, na novo usklajati. Seveda pa bi korekture izvajali že prej, če bi se spremenili pogoji, ki bistveno vplivajo na osnove, določene v katerikoli obliki stimulacije.

S predlogom so bili seznanjeni vsi vodje organizacijskih enot, člani delavskega sveta in izvršilnega odbora ter člani odbora za delitev dohodka in osebnih dohodkov.

Istočasno je kadrovska služba dala predlog za priznanje nagrad delavcem, ki odhajajo v pokoj. Na podlagi tega predloga se delavcem, ki odhajajo v pokoj, prizna nagrada, ki je odvisna od višine njihovega osebnega dohodka, neprekinjene dobe v podjetju ter posebnega dodatka.

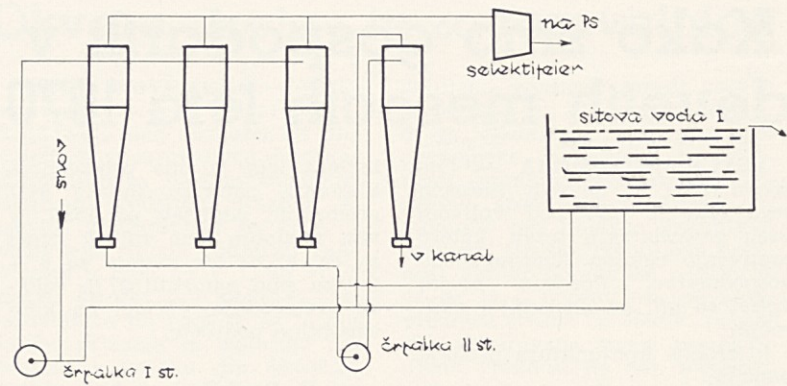
Nagrada se izračuna tako, da se povprečni tromesečni osebni dohodek pomnoži z odstotkom let neprekinjene dobe v podjetju, pri čemer pomeni za moške 100 %, 40 let, za ženske pa 35 let. K tako ugotovljeni nagradi pa se vsakemu delavcu, ki gre v pokoj, prišteje še 1000 N din.

Za delavce, ki so neposredno pred upokojitvijo v bolniškem staležu, se vzame za izračun povprečnega osebnega dohodka 100 % osnova bolezni, usklajena z eventualnim povečanjem osebnih dohodkov v zadnjih treh mesecih pred upokojitvijo.

Pri neprekinjeni dobi v podjetju je za borce NOB, ki imajo priznana dvojna leta, upoštevati

tudi čas odsotnosti med NOB, če so bili zaposleni pred vstopom v NOB v podjetju in se tudi po vrnitvi takoj zaposlili. Prav tako je upoštevati neprekinjeno dobo v podjetju vsem tistim delavcem, ki so bili po osvoboditvi po nalogu upravnih ali političnih organov začasno premeščeni iz podjetja.

S. K.

Letni remont IV. papirnega stroja

VEVČE, NOVEMBRA — V času od 7. do 9. X. 1970 je bil redni letni remont IV. papirnega stroja. Remont je bil opravljen v zelo kratkem času, saj je stroj stal skupno samo 71 ur.

S strani reparaturnih delavnic so bila vsa dela opravljena po planu, opravili so celo manjša dodatna popravila.

Predvideno čiščenje in menjava strojne opreme je potekalo po naprej začrtanem programu, še predčasno. Pri tem remontu moramo pohvaliti vse osebe IV. papirnega stroja, ker si je prizadevalo, da bi v razpoložljivem času naredilo vse potrebno za kvalitetno izdelavo papirja po zagonu papirnega stroja.

Sodelovanje z reparaturnimi delavnicami je bilo zelo dobro, zato tudi ni bilo večjih problemov.

Ker je bil remont zelo kratkotrajen, sem opazil, da bi delo še bolj potekalo, če bi bili vsaj prvi dan uvedli čiščenje na mokrem delu stroja v treh izmenah, ker bi delo med 18.—6. uro, ko delavnice niso izvajale remonta pri stroju, nemoteno potekalo. Pri obstoječem načinu razporeditve osebja pa smo si morali delo organizirati tako, da nismo motili dela reparaturnih delavnic.

Nekoliko otežkočeno delo je bilo tudi zato, ker se je med zastojem zamenjal TRAF0 za IV. papirni stroj z močnejšim. Nujno potrebno električno energijo nam je elektro delavnica provizorično napeljala z bližnjih razdelilnih omar.

V času remonta je bila montirana nova dvostopenjska centriklinerska čistilna naprava papirne snovi, tipa CELLECO — Švedska. Naprava je podobna kot pri III. papirnem stroju, vendar je precej izpopolnjena.

Stari cevni čistilci že precej časa niso več služili svojemu namenu, zato so odšli v »zasluženi pokoj«.

Kot sem že omenil, je CELLECO čistilna naprava sestavljena iz dveh stopenj.

V prvi stopnji so montirane 3 vertikalne cevi, ki imajo obliko odsekanega stožca.

Razrečena papirna snov doteka v čistilno napravo tangencialno, kjer se zaradi centrifugalne sile prične vrteti navzdol v obliki spirale. Tu se prebrana snov obrne, ter se po sredini dviga do izpusne odprtine na vrhu I. stopnje. Vstopni pritisk v I. stopnji naj bo nad 3,5—4,5 atm., izstopni pa 0,3—0,7 atm. Slabša snov s primesjo nečistoče in specifično težjimi delci izstopa na dnu I. stopnje ter se z dodatkom sitove vode I. črpa v II. stopnjo z enim nameščenim klinerjem.

Prebrana snov se iz II. stopnje vrača na prebiranje pred I. stopnjo, specifično težji delci, večje nečistoče ter daljša vlakna pa odteka v kanal.

Količino iztekanja v kanal je možno regulirati ročno z vijakom na dnu II. stopnje. Za vzdrževanje višine tangencialnega vrtenja snovi v II. stopnji je na spodnjem delu nameščen cevovod protitlačne vode, ki se regulira z nastavitvijo pritiska na reducirnem ventilu. Vstopni pritisk v II. stopnji se giblje med 3,5—4 atm. Pritisk protitlačne vode ne sme biti nikdar večji ali enak vstopnemu pritisku, ker čiščenja v tem primeru ni.

S postavitvijo čistilne naprave, ki se je ob zagonu izkazala zelo pohvalno, smo se zopet povzpeli na višjo raven kvalitete izdelanega papirja na tem stroju, posebno velja to za papirje, ki so namenjeni za oplemenitenje na premaznem stroju.

F. B.

Proučiti moramo lokacijo

(Nadaljevanje s 5. strani)

derna transportna sredstva velike nosilnosti.

— Danes tovarna ni več vezana na vodno pogonsko energijo, kar je bil osnovni kriterij za postavitve tovarne v samo korito reke v preteklosti.

— Tudi gradnja na obstoječem terenu je verjetno dražja. Teren je potrebno pod temelji utrjevati s piloti in to v času, ko se grade pretežno montažne hale, da so cenejše.

— Morda bi v obstoječo lokacijo še kako stlačili en moderni papirni stroj, toda za nadaljnje novogradnje bi bilo to izključeno. Zaradi tega bi se bilo bolje že danes zavestno odločiti za novogradnje na novi perspektivnejši lokaciji.

— Upoštevati je treba tudi dejstvo, da bi novi papirni stroj, kot je bil na primer ponujen kanadski, proizvedel dnevno okoli 80—90 ton, to je skoraj toliko, kot cela tovarna danes. Če upoštevamo, da danes za tono proizvedenega papirja prepeljemo okoli 9 ton tovora, bi pri enaki organizaciji in enaki lokaciji morali prepeljati dnevno skupaj 1710 ton, kar bi predstavljalo verjetno že velik problem za obstoječe prometne pristope v tovarno in sam transport v tovarni.

— Problemov transporta v stari tovarni ne bomo mogli rešiti v celoti na sodobnem nivoju. Moramo pa jih rešiti pri nadaljnjih novogradnjah in upoštevati to problematiko že v zasnovi nove tovarne, kar začne z izbiro lokacije.

V tem članku je problem seveda le nakazan in poudarjena je pomembnost njegove strokovne obdelave.

Za začetek reševanja te problematike bi morali storiti naslednje:

1. Po predvidevanju in občutku in krajšem preverjanju bi morali izbirati nekaj možnih najboljših lokacij za novi papirni stroj (novo tovarno). Pri izbiri površine novih lokacij bi morali upoštevati dolgoročni program razvoja tovarne.

2. Na vsako izmed možnih lokacij bi morali vrisati kompletno

novi investiciji z vsemi zgradbami, razporeditvijo strojev, vodnjaki in vodovodom, kanalizacijo, priključki in promet energetske vire itd.

3. Za vse možne lokacije bi bilo potrebno (obvezno) izdelati makete tovarne s cestami in daljnovo, železnico itd.

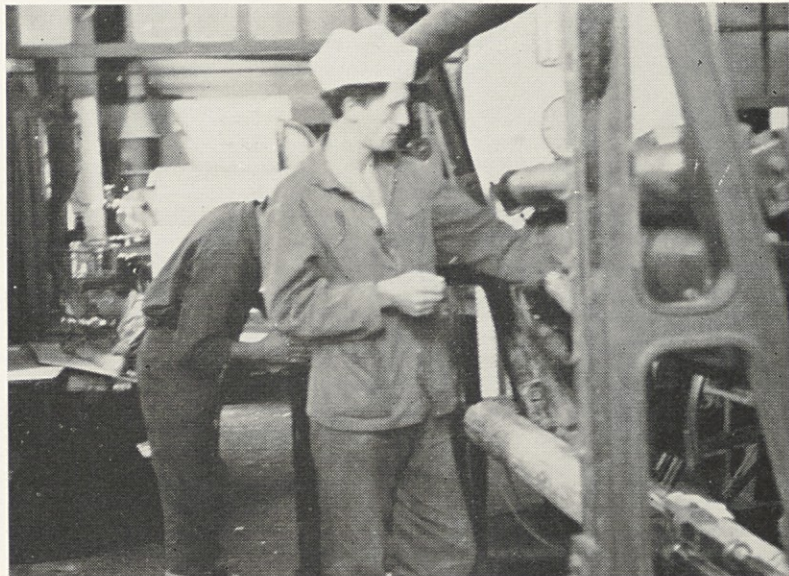
4. Šele, ko bi izpolnili gornje pogoje, bi bilo možno strokovno obdelati posamezne lokacije. Na ta način bi lahko ugotovili z veliko verjetnostjo, upoštevač vse okoliščine, katera lokacija je boljše. Boljša je seveda tista lokacija, ki nam bo omogočila nižje stroške gradnje in pozneje najcenejše obratovanje. Resnici na ljubo je treba ugotoviti, da se v svetu brez podobne predhodne obdelave lokacije, tovarne ne gradijo.

6. Vprašanje lokacije bi morali proučiti čimprej, ne glede na to, kdaj bomo investirali.

Za ta svoj prispevek sem se odločil za to, ker se mi zdi, da je danes v Ljubljani že težko za lokacije, vevška papirnica pa pravzaprav nima rezerviranega ustreznega prostora za svojo nadaljnjo rast. Pri tem izhajam seveda iz prepričanja, da na obstoječem prostoru zdajšnje tovarne ni mogoče zgraditi modernih kapacitet po ekonomskih kriterijih. Res je, da sem tu nanizal nekatere ugotovitve, ki so za enkrat bolj občutki, kakor potrjena dejstva, toda napisal sem jih, predvsem zato, ker menim, da so vredne sistematične obdelave in zato, ker se organizacijski problemi morajo začeti tako zgodaj reševati (to je čisto področje organizacije).

Resnično bi morali paziti, da nas vztrajnost in tradicija ne bi uspavali in bi pozabili proučiti te probleme. Danes je tostran in onstran zaloške proge še dovolj prostora, jutri ga verjetno že ne bo več. Najbrž nam ne bi bilo vseeno, če bi morali novo tovarno graditi nekje v drugem kraju, sami bi pa s staro tovarnico hiral na Vevčah. Prav tako nam ne bi bilo vseeno, če bi v novi tovarni na neustrezni lokaciji delali z višjimi stroški, kakor druge podobne tovarne.

V. Šmigoc

Papirnica Količevo: PS I. ponovno v remontu

Načrtovanje proizvodnje

VEVČE, NOVEMBRA — Hiter tempo življenja zahteva predvsem točnost na vsakem koraku, bodisi v privatnem življenju kakor tudi v procesni proizvodnji. Le na tak način je možno slediti vsem zahtevam, ki jih postavlja pred nas.

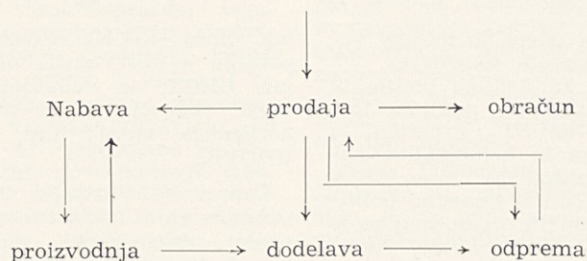
Že več let je bilo opažati, da si povežava kupec — komerciala — proizvodnja niso več kos v redu in pravočasno ugoditi kupcu z naročenim blagom. Zato je postalo nujno na tem področju napraviti red z organiziranim planiranjem naročil ter izvršitvijo teh, v popolno zadovoljstvo kupcu kot tudi najbolj ekonomičnemu delu pri izdelavi naročila.

Kot nam je znano, je v zadnjih letih grafična industrija naredila ogromen napredek, predvsem z nakupom novih strojev ter s spremembo tehnologije, k čemur je v glavnem pripomogla urejena organizacija dela. Ker je ravno grafična industrija glavni kupec naših proizvodov, se moramo pač

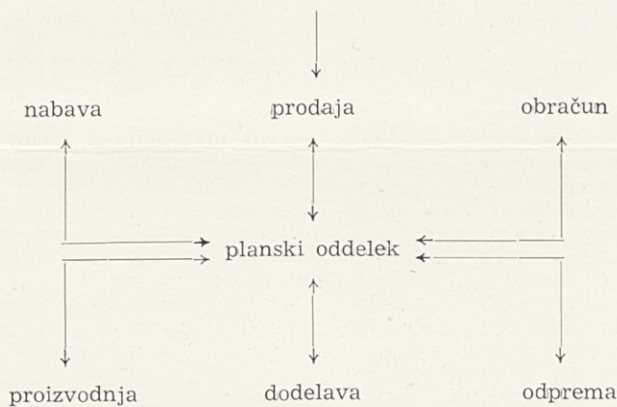
prilagoditi njihovim zahtevam v kvaliteti izdelkov, predvsem pa v točnosti dobave naročenega blaga. Na tržišču obstaja tudi vsak dan večja konkurenca tako v grafični industriji — pri naših kupcih, kot tudi pri nas — izdelovalcih papirjev. S podaljševanjem dobavnih rokov, k čemur v glavnem vodi neorganizirano poslovanje, nikakor ne moremo več ostajati konkurenčni na tržišču. Vsaka zakasnitev za nekaj dni, včasih celo ur, lahko sproži cel niz neprijetnosti ter povečanje stroškov.

Da bi se izognili vsem tem nevesočnostim, kot sem jih nanizal, smo se v naši tovarni pričeli že pred dobrim letom dni pripravljati na to, da preidemo na organizirano planirano izvrševanje naročil.

V kratkem si oglejmo, kako bi to izgledalo in kakšne prednosti naj nam bi prineslo. Po sedanjem stanju izgleda povezava oddelkov, ki so vezani na proizvodni proces, takole:

s planiranim proizvodnim procesom pa takole:

Vidimo, da se pri sedanjem stanju poti obveščanja med posameznimi oddelki stalno križajo, kar vse vodi k podaljševanju rokov izdelave, pomanjkanja materiala v posameznih fazah izdelave, prekomernim zastojem, povečanjem stroškov, predvsem pa k nekorektnemu odnosu do kupca. Staro trgovsko pravilo je, da je mnogo lažje izgubiti 10 kupcev, kot pa pridobiti enega novega. Tega se moramo vsi zavedati, kot tudi, da se kljub zastarelim strojnimi napravam, ter s tem visokim stroškom proizvodnje, le s kvalitativnimi izdelki ter točnimi dobavnimi roki lahko zadržimo kot konkurenčni partner na tržišču. Tega se je zavedal tudi strokovni kolegij, ki je podal odločitev, da v čim krajšem času preidemo na tako planirano proizvodnjo. V svetu obstaja sicer mnogo sistemov, ki sužijo za ureditev poslovanja in to od najbolj preprostih do najbolj izpopolnjenih, kot je to IBM sistem. Pri nas bomo uporabili GEORGA sistem, ki ga s pridom uporabljajo že nekatera podjetja kot Združene železarnice, Elan, Tovarna verig Lesce, Iskra, Sava Kranj ter druge. V ta namen je bil že dvakrat pri nas predstavnik te nemške firme, ki organizira poslovanje podjetja. Predstavnikom vseh ključnih oddelkov je razložil poslovanje po tem sistemu. Upajmo, da bomo lahko čimprej videli in občutili vse prednosti, ki nam jih lahko prinese organizirano poslovanje v podjetju.

ing. J. H.

Simpozij papir-cel-pak v Zagrebu

KOLIČEVO, NOVEMBRA — V Zagrebu je bil od 19. do 24. X. 1970 v okviru mednarodnega sejma »Intergrafika« — »PAPIR-CEL-PAK« organiziran strokovni simpozij o razvoju moderne tehnologije celuloze, papirja in embalaže.

Na simpoziju so predavali domači in tuji strokovnjaki, omenil bi le nekatere: prof. dr. ing. Wultsch je govoril o racionalizaciji in povišanju proizvodnje celuloze in papirja; dr. Alessandro Lanrenzi o lastnostih površine premazanega offset papirja in sposobnosti za tisk. dipl. ing. Marja Sisko Ilvesalo-Pfäffli o mikroskopskih raziskavah potiskane in nepotiskane papirja in kartona, pri čemer je poudarila prednosti elektronskega mikroskopa; dipl. ing. Clement Haigy nas je seznanil z moderno tehnologijo proizvodnje klobučevin, pri čemer se je predvsem zadržal pri proizvodnji iglanih klobučevin; ing. Auhorn (BASF) je v okviru predavanja o retencijskih sredstvih in pospeševalcih odvajanja govoril predvsem o Polyminu SN; dipl. ing. Ludwig Huggenberger je predaval o lastnostih pigmentov za premazovanje itd.

Ko smo začeli s premazovanjem kartona na Količevem, so vsi zaposleni lahko opazili, da za pripravo premazne mase ne uporabljamo kaolina iz Črne. Ker mi je bilo že večkrat zastavljeno vprašanje, zakaj kaolin iz Črne ni primeren in kako se posamezne vrste kaolina med seboj razlikujejo, se mi zdi primerno, da že o omenjenem predavanju dipl. ing. Huggenbergerja o lastnostih pigmentov za pripravo premaznih mas povem nekaj več.

Važno je dejstvo, da so glavne sestavine suhe snovi neke premazne mase pigmenti in sicer ca. 80%. Od pigmentov zahtevamo čisto določene lastnosti, kot so:

- čim enakomernjša in čim manjša velikost delcev (npr. vsaj 80% vseh delcev naj bi bilo manjših od 2 mikrona),
- sposobnosti dispergiranja v vodi,
- visoka belina in opaciteta,
- nizka poraba veziva,
- kemijska stabilnost itd. in nenazadnje tudi cena.

Od običajno uporabljenih pigmentov (kaolin, kalcijev karbonat, Titan dioksid, Satin belo in Barijev sulfat) se ob primerjavi zahtevanih lastnosti najbolj odlikuje kaolin in sicer ne katerikoli kaolin, temveč tako imenovani kaolin za premaz. Ko govorimo o kaolinu za premaz, mislimo pri tem na kaolin z zelo visoko vsebnostjo kaolinita, t. j. minerala s kemijsko formulo $Al_2(Si_2O_7)(OH)_2$, ki je nastal s postopnim razpadom ortoklasa (K — Al silikat).

Kaolinit je običajno onečiščen še z železovim oksidom, boksitom, kalcitom, SiO_2 in kaolinitu podobnimi minerali (npr. montmorilonit). Posebno slednje primere so zelo škodljive, ker močno vplivajo na lastnosti kaolina in je tako v glavni meri velikost teh nečistoč merodajna za odgovor ali bo neko najdišče rentabilno za pridobivanje kaolina za

premaz ali ne. Kaolin je sicer v naravi zelo pogost mineral, vendar sta kljub temu v svetu znani le dve veliki najdišči, ki jih izkoriščajo za proizvodnjo kaolina za premaz. Eno od teh je v južni Angliji, od koder izvira tudi kvaliteta, ki jo porablamo na Količevem, namreč China Clay eni izmed zveznih držav ZDA. SPS, drugo pa v Georgiji, t. j. Obe najdišči se med seboj razlikujeta, saj je najdišče v Angliji primarno, to se pravi, da se kaolin nahaja tam, kjer je z razpadom nastal. Ameriško nahajališče pa je nastalo z naplavljanjem kaolina iz prvotnega ležišča na neko drugo mesto. Vsebnost kaolinita v tem kaolinu je višja in s tem tudi predelava rentabilnejša. O predelavi sami bi omenil le to, da po grobem očiščenju sledi frakcioniranje s pomočjo centrifug in filtrov. Posamezne frakcije se pri tem med seboj ločijo in rezultat je več različnih kvalitet kaolina za premaz, ki vsebujejo od 70% pa tudi nad 90% delcev manjših od 2 mikrona.

Podatek o vsebnosti delcev pod 2 mikrona in pa belina sta najvažnejša podatka o kvaliteti nekega kaolina za premaz. V zvezi z obema nahajališčema kaolina je zanimivo tudi to, da je bil angleški kaolin bolj bel od ameriškega in so Američani to slabo stran uspeli odstraniti s posebnimi metodami flotacije in beljenja. Da po belini ameriški kaolin res ne zaostaja za angleškim, sem se pred kratkim lahko prepričal tudi sam: Belina kartona, ki je bil premazan s premazno maso z Ultrawhite 90 kot pigment se ni bistveno razlikovala od beline kartona, premazanega s premazno maso s China Clay SPS kot pigmentom.

Pri izbiri vrste kaolina imamo torej več možnosti, predvsem glede na velikost delcev in belino, pri čemer je od velikosti delcev zelo odvisen sijaj premaznega papirja ali kartona. Velikosti delcev je zopet podrejena poraba veziv, ki se veča z večjo vsebnostjo delcev, manjšimi od 2 mikrona. Izbiro vrste kaolina nam predvsem narekujejo zaželene lastnosti finalnega produkta. Ker vsem zahtevam kaolin ni dorastel, ga pri pripravi premaznih mas kombiniramo z drugimi pig-

menti, ki jih bom v nadaljnjem na kratko opisal.

Kalcijev karbonat: Precipitiran oz. s kemijsko reakcijo $Ca(OH)_2 + H_2CO_3 = CaCO_3 + 2H_2O$ pridobljen kalcijev karbonat se odlikuje z visoko čistočo, s tem tudi belino in ugodno velikostjo delcev. Negativni sta razmeroma visoka poraba veziv in visoka cena. V zadnjih letih so tehnologi z modernimi postopki frakcioniranja uspeli predelati naraven kalcijev karbonat do take stopnje, ki ustreza že prej navedenim zahtevam. Pri tem mislim predvsem na razporeditev velikosti delcev in belino. Tak kalcijev karbonat se odlikuje tudi z razmeroma nizko ceno in pa nizko porabo veziva. Kot pri ostalih pigmentih, moramo tudi pri uporabi kalcijevega karbonata upoštevati še vse ostale lastnosti. Tako so na primer evropski papirji in kartoni z visokim sijajem običajno premazani s premazno maso, ki kalcijevega karbonata ne vsebuje ali pa le v manjši meri.

Titanoksid: Je eden najdražjih pigmentov. Ima zelo visok lomni količnik in visoko belino. Porablja se predvsem takrat, ko je zahtevana zelo visoka opaciteta.

Barijev sulfat: oz. Blanc-fixe se odlikuje z zelo visoko belino. Ima zelo visoko specifično težo in s tem torej majhen volumen. Uporabo opuščajo.

Satin belo: Je v Evropi čisto uporabljen pigment, ki ga pridobivajo iz aluminijevega sulfata in kalcijevega hidroksida. Zaradi izredne plastičnosti se uporablja vedno le pri visoko sijajnih papirjih in kartonih. Dobra stran tega pigmenta je še visoka belina, slabe pa visoka poraba veziv, neugodne reološke lastnosti in visoka cena. Zanimivo pri Satin bellem je tudi dejstvo, da sicer njegova visoka absorptivnost po deformaciji, npr. ščetkanju, občutno pade in s tem po lakiranju pripomore do večjega sijaja. Ker ta čas premazujemo naš karton izključno v mat kvaliteti, bi bila uporaba Satin belega pri nas popolnoma brezsmiselna.

Upam, da sem s tem člankom zadovoljil vse tovariše na Količevem, ki jih je to zanimalo in niso imeli priložnosti prebrati tega kje drugje.

Bogdan Lampič

Vrednost točk za 12 preteklih mesecev od vključno novembra 1969 do vključno oktobra 1970 (Papirnica Vevče)

Brusilnica	4,00
Lepila - polnila	4,05
I. PS	4,17
II. PS	4,10
III. PS	3,97
IV. PS	4,01
Strojna dodelava	3,66
brez točka ur za normo	4,02
Ročna dodelava	3,20
brez točka ur na normo	4,12
Energija	3,98
Premaz	4,01
Vzdrževanje	4,07
Razkladalci	3,13
brez točka ur na normo	5,97
Nakladalci	5,04
Strokovne službe	4,12

Novo orodje za gasilce!

VEVČE, NOVEMBRA — Požarna varnost v podjetju vsekakor zahteva, da je opremljenost gasilske službe in prostovoljnega industrijskega gasilskega društva na taki višini, da gasilci ob elementarnih nezgodah vsak trenutek lahko ukrepajo.

Gasilske črpalke in gasilski avtomobil-veteran niso bili več v stanju služiti svojemu namenu. Ta oprema je bila predmet razgovora na skoraj vseh sestankih

in zborih vevškega gasilskega društva. Končno so se le našla sredstva za nabavo orodja. Pri podjetju »Gasilska oprema« je že naročena 800-litrska črpalna znamke »Rosenbauer«. Dobavni rok je 2 meseca. Prav tako pa je tudi naročen gasilski avtomobil IMV Novo mesto. Torej se bodo gasilci ob koncu letošnjega leta že lahko postavili z novim orodjem, ki bo lahko ob pravilnem vzdrževanju dolgo služilo svojemu namenu.

Gasilci — pionirji iz občinske zveze Moste-Polje na tekmovanju ob vevškem bazenu

Pogled na tekmovalni prostor

Človek, voda in nesnaga

VEVČE, NOVEMBRA — Bogaštvo zemlje z vodo je neprecenljivo. Okoli dve tretjini površine zavzemajo vodne površine, reke, jezera, oceani. Večni tokokrog izparevanja vode s kopnega in morij ter njeno povračanje na zemljo v obliki padavin nam zagotavlja, da nam vodnega bogastva ne bo primanjkovalo. Po prečna letna množina padavin v Srednji Evropi v zadnjih sedemdesetih letih je znašala 803 mm/dm², od tega je 365 mm nastalo z izparevanjem vode iz svetovnih morij, 438 mm pa z izparevanjem nad kopnim. Kaj pa so storili ljudje?

Kolikor bolj čisti so ljudje, toliko bolj umazane so reke. Industrializacija v preteklih 100 letih, ki je iz dneva v dan naraščala, je izredno pospešila tudi porabo vode. Dimniki, iz katerih se neprestano vali dim, skrbijo za kopraste oblake nad človeškimi naselji. Ugotovljamo lahko samo to, da je bilo pred 100 leti vreme lepše kot je sedaj. Umazanija v oblakih deluje tako kot toplotni stroj in povzroča posebno v poletnih mesecih hitreje izparevanje vlage. Rezultat so poletne nevihte z močnimi padavinami, ker se je utrgal oblak, medtem ko v hladnejših mesecih množina padavin pojema. Redno deževje nad določenim območjem skrbi za zvišanje gladine talne vode. Pri močnih nevihtah oziroma padavinah je zemlja že tako napojena, da ne more več sprejemati vse vode. Voda pa si išče najhitrejšo pot do oceana. Suhe zime in vlažna poletja so rezultat naše tehnične dobe. Od 803 mm padavin na leto se 112 mm zbere kot talna voda, 276 mm se zbere v potokih in rekah, ostanek pa izpari prek tal in rastlin in se tako na ta način vrača v obtok narave. Človek porabi samo 58 mm, 10 mm od tega gre za domačo uporabo, večji del pa porabimo v industriji. Vode je torej dovolj, vendar ne v vseh letnih časih in ne zadosti, kjer živi na milijone ljudi na zelo ozko omejenem prostoru. Stuttgart dobiva vodo iz Bodenskega jezera, Düsseldorf pa pije Ren. Najmoderneje naprave in filtriranje v Evropi to omogočajo.

Letna poraba vode v Zvezni republiki Nemčiji znaša okoli 15 milijard m³. Vedno bolj razvijajoča se civilizacija, tudi zvišanje življenjskega standarda, je povzročilo, da se je v zadnjih 30 letih poraba vode v Nemčiji podvojila. V letih 1955 do 1969 je poraba vode na prebivalca po gospodinjstvih narasla od 86 na 122 litrov na dan. Včasih je šlo samo 25% odpadnih voda prek čistilnih naprav, danes je gre že okoli 60%, cilj pa je, da bi očistili 90% odpadnih vod. In kako naj bi bilo leta 2000? Študija bonnskega eksperta dr. Clodiusa daje naslednja pojasnila. Izhodiščna točka je resnica, da je postal umazani Ren že evropski problem in da predstavljajo naprave za čiščenje velik strošek. Poraba sveže vode v industriji bi bila še večja, če ne bi uporabljali sistema vodnega obtoka, kjer se dotok sveže vode precej zmanj-

ša. Ker je ta sistem prihranjevanja vode cenejši tudi za industrijo, se vedno bolj uporablja in bo v Nemčiji v naslednjih 30 letih zajel že okoli 64 milijard m³ vode ali 4-krat več kot leta 1965. Resnično zaskrbljujoče pa je dejstvo, da predvidevajo podvojeno uporabo vode v industriji in sicer od 11,4 milijarde m³ v letu 1965 na 22,7 milijarde m³ v letu 2000.

V talni vodi ne moremo iskati nobenih rezerv, le-te je možno iskati v porabi vode. Ostanje nam torej le reke in jezera in umetna jezera. Če bodo tako rasla nova naselja, se pojavlja vprašanje, od kod bodo dobivala vodo, in kako bodo ta področja zavarovala pred okužbo, ki bi bila lahko posledica odpadnih vod, kajti sedaj od 14 milijard m³ vode četrtino, če ne polovico zelo malo čistimo. To so vprašanja, ki vznemirjajo in terjajo raziskave v različnih industrijskih področjih. Že danes se strokovnjaki precej ukvarjajo z metodami, kot je razsoljevanje morske vode, uporabo somornice in odpadnih vod ter z metodami večkratne uporabe vode. Posebni problem so neizmerne množine hladne vode, ki jo potrebujemo v atomskih centralah. Morali bi rešiti problem, da bi uporabljeno, vendar še malo toplo vodo, še bolj ohladili.

Če si že sedaj predstavljamo uporabo vode v letu 2000, nam mora biti jasno, da bomo posvetili veliko skrbi vodi in njenemu čiščenju, če hočemo, da se raz-

voj gospodarstva ne bo ustavil na tej stopnji.

Prej smo razumeli pod izrazom »varstvo narave« varstvo rastlin in živali, danes pa se vse države Evrope prizadevajo, da bi v letu zaščitne narave, čim bolj zmanjšale škodo v zraku, vodi, na rastlinah in živalih.

Zgoraj navedeni podatki bolj veljajo za ZR Nemčijo.

Kako je pa pri nas? Prvi vtis je porazen, saj je zelo malo obratov opremljenih s čistilnimi napravami. V tej smeri bomo morali še veliko storiti, kajti že sedaj se na nekaterih področjih kaže, kako onesnažen zrak in voda uničujeta naravo in s tem vzporedno škodita ljudem in živalim.

M. Ž.

Pri pouku

Udeleženci na tečajih koristnih učnih programov

VEVČE, NOVEMBRA — Gospodarska zbornica Socialistične republike Slovenije je v letošnjem letu priredila več tečajev za dopolnilno izobraževanje vodstvenih delavcev. Ker je kvaliteta izobraževalnega programa zbornice na zelo visokem nivoju in ker posamezni tečaji vsebujejo važna dopolnila v strokovnem znanju s posameznih področij dela in vodenja, se je skladno z izobraževalnim načrtom Papir-

nice Vevče, udeležilo tečajev več naših strokovnih sodelavcev.

Program za vodilno osebje je obiskoval direktor podjetja tov. Albin VENGUST. Program iz analize trga in komercialne politike je obiskal tov. Janez LEDNIK dipl. oec. S finančno politiko gospodarskih organizacij se je dopolnilno seznanjal tov. Aleksander VAVPOTIČ, vodja gosp. rač. sektorja. Iz proizvodne politike se je programa udeležil dipl.

ing. Božo IGLIČ. Investicijsko politiko je obravnaval ing. Marjan UREK, iz zunanjetrgovinskega področja pa je marsikaj koristnega slišala tov. Stanka UDOVIČ.

Čeprav so programi te vrste izobraževanja udeležencem vzeli precej dragocenega delovnega časa, trdijo, da se bo ta čas obrestoval pri bodočem delu in pri usklajevanju teorije s prakso.

Zakaj izredni prispevki na zdravstveno zavarovanje?

VEVČE, NOVEMBRA — V sklepkih in priporočilih 3. redne seje delavskega sveta z dne 21. 10. 1970 beremo med drugim tudi sklep, da bomo plačevali izredni prispevek za zdravstveno zavarovanje, ki ga je predpisala skupščina Komunalne skupnosti socialnega zavarovanja v višini 0,90% od izplačanih čistih osebnih dohodkov in to v času od 1. septembra do 31. decembra 1970. Delavski svet je sklenil, da polovico tega izrednega prispevka, to je po stopnji 0,45% plačajo zavarovanci (delavci) iz svojih čistih osebnih dohodkov, drugo polovico pa bo krilo podjetje.

Cemu izredni prispevek in zakaj takšni sklepi?

Po temeljnem zakonu v organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja (ki pa velja samo še do konca tega leta) se sredstva za zdravstveno zavarovanje zagotavljajo s prispevki in drugimi z zakonom določenimi dohodki, ki se stekajo v sklad zdravstvenega zavarovanja pri Komunalni skupnosti. Prispevki za zdravstveno zavarovanje so osnovni in dodatni. Osnovni prispevek za zdravstveno zavarovanje se določa na podlagi povprečnega rizika in povprečnih stroškov izvajanja zdravstvenega varstva. Osnovni prispevek plačujejo delovne organizacije po enaki stopnji, ki znaša določen odstotek od osebnega dohodka delavcev. Dodatni prispevek za zdravstveno zavarovanje plačujejo delavci tistih delovnih organizacij, pri katerih stroški za zdravstveno zavarovanje presegajo določeno povprečje, ugotovljeno za organizacije iste ali sorodne dejavnosti. Dodatni prispevek se naloži, če pri organizaciji posameznih panog, skupin oziroma podskupin dejavnosti na območju komunalne skupnosti socialnega zavarovanja stroški zdravstvenega zavarovanja presežejo »mejno povprečje« stroškov, to je tisto povprečje, ki ga je določila skupščina komunalne skupnosti. Dodatni prispevek plačujejo tudi tisti zavarovanci, ki so poleg dela v delovnem razmerju s polnim delovnim časom zaposleni zaradi pridobivanja dopolnilnih dohodkov pri drugem izplačevalcu

osebnega dohodka, drugi delovni organizaciji, ali pa opravljajo po posebnem sporazumu posamezna dela izven določenega delovnega časa pri isti delovni organizaciji. Stopnja dodatnega prispevka ne sme presegati polovice stopnje osnovnega prispevka.

Izredni prispevek za zdravstveno zavarovanje se lahko predpiše samo v dveh primerih. Prvi primer nastopi, kadar se po rezultatu poslovanja sklada zdravstvenega zavarovanja za prvo polletje ugotovi, da izdatki sklada presegajo izdatke po finančnem načrtu, čeprav je bilo storjeno vse, kar sta mogla skupnost in zavod ukreniti, da se izdatki uskladijo z dohodki. Drugi primer, ko lahko skupščina komunalne skupnosti socialnega zavarovanja predpiše izredni prispevek, nastopi, kadar se po zaključnem računu sklada ugotovi primanjkljaj in tega primanjkljaja ni mogoče pokriti iz rezerve sklada.

Za prvo polletje 1970 je bil ugotovljen primanjkljaj sklada v znesku 10.550.868,37 dinarjev. Zato je skupščina Komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev Ljubljana na svoji 22. seji dne 19. avgusta 1970, potem ko je ugotovila, da je bilo storjeno vse, kar je bilo mogoče ukreniti, da bi bili izdatki sklada usklajeni z dohodki, sprejela sklep, da se ugotovljeni primanjkljaj krije z izrednim prispevkom zavarovancev, ki se plačuje od 1. septembra do 31. decembra tega leta. Stopnja pa znaša, kot že omenjeno, 0,90% od neto OD.

Temeljni zakon o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja dovoljuje delovnim organizacijam, da lahko sklenejo, da bodo prispevale h kritju izrednega prispevka pri njih zaposlenih zavarovancev, vendar največ do 50%. Izredni prispevek plačujejo zavarovanci (delavci) iz svojih čistih prejemkov. Če pa delovna organizacija sklene, da bo del izrednega prispevka iz sredstev za osebne dohodke ali iz sredstev skupne porabe. Na teh zakonskih določbah torej temelji sklep 3. redne seje delavskega sveta. J. M.

Med odmorom

Le malo boljše!

VEVČE, NOVEMBRA — Z ozirom na nelikvidnost jugoslovan-kih podjetij je ugotovljeno, da je finančno stanje našega podjetja dokaj zadovoljivo. Vendar plačljivost naših kupcev zelo niha. Terjamo jih z akceptnimi nalogi in prek osebnih stikov. Tudi pri nabavi surovin se je stanje v

zadnjem času delno izboljšalo. Naročila za papirje so zadovoljiva, malo slabša za premazne papirje. Ker pa se potreba po teh papirjih stalno veča, ni bojazni, da se bo stanje tudi tu izboljšalo. Zaradi nujnih povečan cen pa je nekaj kuler papirjev izpadlo iz uvoza.

Izreki in misli

Ljubeznivost vračaj z ljubeznivostjo, zlo plačaj s pravico.

Konfucij

Zakoni so vedno koristili le tistim, ki kaj imajo. Škodili pa tistim, ki nimajo ničesar.

Rousseau

Ljudi hvalimo, ker jih imamo za nečimrne, a prosimo, kadar jih imamo za slabotne.

Voltaire

Po lastni krvi so solze tiste, kar človek največ lahko da.

Lamartine

Ali premazujemo tudi Ljubljano?

Besedo imajo snažilke

KOLIČEVO, NOVEMBRA — V uvodu lahko napišemo, da je eden izmed važnih virov zdravja predvsem snaga. Že ob sami delitvi dela oz. pri razvoju dela spoznamo, da je bila ravno ženi dana naloga skrbeti za snago, čeprav v prvih začetkih razvoja ta naloga ni imela tolikšnega pomena, kot ga ima danes, ko se število povzročiteljev nesnage stalno povečuje. Izgleda, da se je tradicija še obdržala, saj so tudi pri nas na delovnih mestih snažilke zaposlene predvsem žene. Samo po sebi nastaja vprašanje, kdo so te delavke, ki skrbijo za red oz. snago v tovarni? Da bi dobili odgovor na to vprašanje, smo povabili na razgovor naše snažilke, ki jih mnogi še ne poznajo, kajti one prično z delom, ko drugi končajo. Velikokrat se tudi sliši kakšna pikra na njih račun, a pri tem se ne vprašamo, zakaj tako? Kakšne težave imajo? Kakšne probleme?

Odgovor na to pa smo dobili v razgovoru z njimi samimi. Vse se ga sicer niso udeležile, vendar njih težave in probleme smo vseeno spoznali.

Prva se je v razgovor vključila **Pepca Horvat**, ki je že 20 let zaposlena v Papirnici, od tega pa že 15 let na delovnem mestu snažilke. Ugotavlja, da marsikdo njih delo podcenjuje, vendar je to delo naporno in zahteva celega človeka. Pepca pravi, da mnogokrat zelo utrujena odhaja z dela. Temu je vzrok neprestano tekanje po stopnicah, čiščenje prostora, nastlanih z odpadki, ki jih ljudje ne mečejo v koš, pač pa kar po tleh; umazane straniščne školjke, ki nas opozarjajo, da snaga še ni vsem znano področje. Izgradnja nove poslovne stavbe jim ni prinesla olajšav, temveč dodatne težave, ki se najbolj pokažejo pri čiščenju oken.

tov. Ladislava Grilj, že 9 let zaposlena na delovnem mestu snažilke. »Najtežje je v zimskih mesecih, ko sem kot snažilka izpostavljena mrazu in prepihu. Pri mojem delu me najbolj motijo pljunki po stranišnih in hodnikih. Vse to moram počistiti, čeprav se mi kljub močnemu železcu mnogokrat obrača. Zato bi prosila službo za higiensko tehnično zaščito, da po tovarni izobesi opozorilne tablice.«

Kot prizadevna snažilka je sama od sebe ročno oprala zavese iz delovodske pisarne, ker drugače predolgo traja, da jih dobijo nazaj iz pralnice. Njena želja pa je, da bi se v primeru praznega mesta snažilke v poslovni stavbi, ona tam zaposlila.

Pavla Podbevšek in Desanka Sankovič sta naši najmlajši snažilki, Pavla ima največje težave pri čiščenju umivalnikov v delav-

Malči Anzi in Pepca Horvat pri čiščenju oken

»Morale bi biti pri tem prožne kot elastika,« se je oglasila tov. Marija Bernotova, ki dela na delovnem mestu snažilke že 9 let. Tudi ona ugotavlja, da je to delo naporno in odgovorno. Najtežje je takrat, ko jim zmanjka vode v poslovni stavbi in jo morajo nositi iz tovarne. Vendar kljub težavam, ki nastopajo pri čiščenju, delo opravlja z veseljem, ker ve, da ima vsak svoje težave ne glede na to, kaj dela. »Danes,« je rekla, »sem slišala opazko, da bo treba ukiniti izdajo časopisa, ker nimate menda od 'ta bolih' več za pisati, saj že pišete o 'ubogih snažilkah'. Mislim, da naj bo vsak hvaležen, da je lahko več kot 'uboga snažilka', saj je to v njegovo korist.«

Najdaljšo delovno dobo snažilke pa ima tov. Malči Anzi. Že 20 let skrbi za red in snago v Papirnici. Strinja se z ugotovitvami Pepce in Marije in k temu dodaja še svoje misli. Največja težava nastaja, da so snažilke praktično veliko ločene od svojih družin, ker morajo delati vedno popoldne. S tem so prikrajsane za marsikatero prijetno urico, ki bi jo preživele v krogu svoje družine ali ob gledanju TV programa. Eden izmed problemov, ki ga je omenila tov. Malči, je tudi to, da v primeru bolezn ali dopusta največkrat ne dobijo dodatne pomoči, vse morajo opraviti same.

»Tudi snažilke v proizvodnji imamo podobne težave,« je začela

nica, ker se često odtoki zamašijo zaradi papirnih odpadkov in ostankov čiščenja raznih škotel pleskarjev in ključavničarjev. Tudi po kopalnicah stalno ležijo ostanki papirja, s katerim se delavci po kopanju obrišejo. Nima niti garderobne omare, kamor bi shranila čistilne pripomočke. Zato si želi drugo delovno mesto.

Desanka Sankovič pa je s tem delom šele pričela in do sedaj nima nobenih problemov. Srečna je, da je dobila zaposlitev.

Vse čistilke, ki so v razgovoru sodelovale, so zadovoljne s sedanjo spremembo tarifnega pravilnika, ki jim je omogočil enakomerni start pri OD, saj je bilo prej delovno mesto snažilke vse-skozi zapostavljeno. Pripombo je imela edinole Pavla, ker ji še vedno odtegujejo 2 točki, čeprav je že 5 let na tem delovnem mestu.

Skupna želja vseh pa je bila nabava pralnega stroja, kajti dosedanje pranje zaves, brisač in ostalega je dolgotrajno in drago. Z nabavo pralnega stroja pa bi se stroški znatno zmanjšali, kar je seveda tudi v interesu tovarne.

Čas je hitro minil, da se verjetno nismo mogli vsega pomeniti. Še bi lahko poslušali njih težave, a jih je delo pričelo priganjati. Le v skopih obrisih smo jih torej predstavili, in sedaj ne smemo mimo gesla SNAGA JE VIR ZDRAVJA, ker jim bomo s tem mnogokrat olajšali delo.

Pogled na Šmarno goro z Grmade. Lep a pozabljen svet nas vabi!

Izlet na Šmarno goro

MEDVODE, NOVEMBRA —

Verjetno ni nikogar med nami, da se vsaj enkrat ne bi povzpeli na daleč naokrog znano, priljubljeno izletniško točko Šmarno goro. Skozi stoletja je bila Šmarna gora tudi romarska pot. V današnjem času je precej pozabljena in redki so, ki na njenih pobočjih in vrhovih iščejo razvedrila in sprostitve. Ko se izletniki hladijo in krepčajo v gostišču na vrhu gore, se jim misli same vračajo v predvojna leta, ko se je vsako lepo nedeljo kolona izletnikov vila od zadnje tramvajske postaje v Sentvidu proti Tacnu in se razkropila po njenih pobočjih. Takrat je bila takšna nedelja doživetje, danes pa, ko je še vedno treba dobro urico v hrib, je postala zavržena in le skrajni napor Zavoda za spomeniško varstvo ter v goro zaljubljena skupnica domačinov rešujejo pred zobom časa to našo prelepo, kulturno zapuščino. Bolj miren in samoten kotiček kot je ta bi res težko našli.

Izlet na Šmarno goro je kar prava tura v malem. Pred vojno je imelo Slovensko planinsko društvo poseben šmarnogorski odsek, ki je imel nalogo pripraviti več poti, predvsem na Grmade. Idejni vodja tega odseka je bil priljubljeni prof. Josip Wester. Po njegovih načrtih je bila narejena pot prek Grmade po grebenu, ki nosi njegovo ime in Pot svobode, ki je ena najlepših šmarnogorskih poti. Prav tako je tudi viseči most v Mednem sad prizadevanj tega odseka, da bi Šmarno goro še bolj odprli obiskovalcem. Zgrajen je bil s prostovoljnimi prispevki.

V jasnih dne se nam s Šmarne gore odpre takšen razgled, kakršnega drugi vrhovi te višine nikdar ne nudijo. Skoraj polovica naše Kranjske dežele se vidi od tod. Poskusite imenovati vse te vrhove visokih gorenjskih gor ali nižjih dolenskih in notranjskih hribov ali prijazne vasice po prostranih ravninah! Ne bo vam uspelo, kakor tudi meni ni.

Proti severozahodu so najizrazitejši vrhovi Osojnika, Blegaša nad Poljansko in Selško dolino, Črna prst z bohinjskimi gorami, Ratitovec, Kanjavec, Triglav, Kredarica, Rjavina, Debela peč, Kukova špica, Pokljuka, potem so tu Karavanke s Kepo, Babo, Hruškim vrhom, Golico in Stolum. Dobro se vidi Begunjsčica, Križna gora, Tolsti vrh, Košuta in zobati Storžič, Zaplata s Hudičevim borštom, Potoška gora, Obir!

Prelep je pogled na Kočno in Grintovec, potem na Skuto in Brano, pred njimi Greben in Krvavec, potem del Kamniškega sedla, Planjavo, Ojstrico, Veliki vrh in Veliko planino. Daleč na vzhodu je vrh Raduhe nad Solčavo, potem Rogatec in Menina planina. Od zasavskih gora so vidne Janče, Kum, Limbarska gora, Vaško in Litijsko hribovje ter Prežganje. Naj omenim Ljubljanski grad, Barje in nad njim Krim, v ozadju še Snežnik na Notranjskem in Polhograjski Dolomiti. Dolga vrsta imen je to, toda to je del tistega, kar lahko vidiš s Šmarne gore. Najlepši pogled na vse te vrhove je takrat, ko jim jutranje ali večerno sonce obarva zasnežene vrhove.

Daljna preteklost Šmarne gore je prav tako kot njenega soseda Jetrbenka zavita v temo. Znani raziskovalec prazgodovinskih in rimskih bivališč Jernej Plečnik je trdil, da je bilo na Šmarni gori prazgodovinsko prebivališče, čigar trditve pa stoji na majavih nogah. Namreč do sedaj še niso našli nikakršnih dokazov. Tudi iz rimske dobe ne vemo o Šmarni gori nič določenega. Napis, vzidan v cerkevno steno v Spodnjih Gameljnah priča, da so v bližini Šmarne gore kopali in topili železno rudo. Tudi ime vasi Medno nekateri fonetiki izvajajo iz »medium viae«. Kako pa so Rimljani imenovali to goro, pa nihče ne ve. R. Badjura sicer pravi v svojem Praktičnem vodiču izpred predvojnih let, da so jo imenovali Mons Cetius, kar po mnenju nekaterih raziskovalcev ne drži.

Badjuro in še nekatere naj bi zavedel Valvasor (seveda nehote) na napačno sled. Valvasor namreč trdi pri opisu gradu Gallenberg, da so Rimljani ta vrh imenovali Mons Cetius. To je mogoče res, nikakor pa ne bo držalo, da bi bil Valvasorjev Gallenberg naša Šmarna gora. Valvasorjev Gallenberg je naš Gamenberg (Gamberg) pri Čemšeniku, kar

Nekdanji obrambni stolp proti Turkom, sedaj zvonik. Nema priča daljnje preteklosti

povedo razdalje, ki jih daje svojim opisom. Grad Gamenberg leži po Valvasorju šest milj od Ljubljane in slabo miljo od Save; grad Goričane pa leži dve milj od Ljubljane. Tedanja milja je merila dobrih šest kilometrov. Do teh preprirov je prišlo zaradi mnenja, da je na Šmarni gori stal grad, ki naj bi ga sezidal Otrolf Ostrovrhar, ki pa je sezidal Gamberk, ne pa gradu na Šmarni gori.

Ali pa morda na gori sploh nikdar ni bilo gradu? Vidnih ostankov ni nobenih. Ohranilo se je le troje listin, iz katerih bi mogli sklepati, da je v 13. in 14. stoletju stal na Šmarni gori grad. Iz teh listin bi se dalo sklepati, da se je šmarnogorski grad imenoval Marienberg in njegovi lastniki Marienberški.

Spomin na nekdanji grad se je ohranil tudi v pripovedki o graščaku in zapeljani mladenki, ki jo je dr. France Prešeren slišal med tedanjim ljudstvom in ji dal le pesniško obliko. Zgodba pripoveduje o deklici, ki je na poti na goro srečala puščavnika. Bližala se je huda ura in zato jo je le-ta povabil na svoj dom. Povedala mu je, da gre obiskat mladega graščaka, ki baje leži bolan, da ga že tako dolgo k njej ni bilo. V sebi je nosila sad grešne ljubezni in ko ji je puščavnik povedal, da je mladi graščak dobil ženo, je nesrečna deklica omahnila na tla, rodila lepega fantiča (Nadaljevanje na 10. strani)

S snažilkami smo se pogovarjali o njihovem delu. Od leve proti desni sedijo: Ladislava Grilj, Desanka Sankovič, Malči Anzi, Pepca Horvat, Pavla Podbevšek

General Rudolf Maister in papirničar Andrej Kamšek

VEVČE, NOVEMBRA — Le komu ne bi bila znana zgodovina generala in pesnika Rudolfa Maistra-Vojanova, borca za severno mejo. Pred tedni so v Kamniku odkrili njegov spomenik, veličastno figuro, visoko nad 2,5 metra, vliho iz bron, delo kiparja Antona Sigulina. Za člane vevškega kolektiva pa bo zanimivo, da ga je vlival bodoči papirničar Andrej Kamšek.

Pot me je zanesla mimo njegove še nedograjene hiše v Zg. Kašlju. Prostor, ki bo nekoč služil za garažo in še kaj, je bil napolnjen z vso mogočo šaro (za laika seveda). Kasneje pa mi je bilo jasno, za kaj služi to ali ono orodje, ta ali druga priprava. Odlitek je stal mogočno sredi prostora, okoli njega pa se je sukala Andrej, strokovno ogledoval izdelek in presojal. Oblika je bila gotova. Dodelati je bilo treba še površino. Pomagal mu je kolega Jule. Priganjal ju je pogodbeni rok izdelave s kamniško občino, saj bo čez nekaj dni že prišel tovarnjak z dvigalom in naložil skoraj pol tone težko statuo. Radovednost in želja, da bi ga predstavil svojim tovarišem tudi s te strani, sem mu zastavil nekaj vprašanj:

Za delo, ki ga vidim pred seboj, je najbrž potrebna strokovna izobrazba. Kje si se izučil livarstva in kdaj?

Kot trinajstleten fant sem končal sedemletko v Polju in treba se je bilo odločiti za bodoči poklic. Sam nisem vedel, kaj naj se grem učiti. Z očetom sva šla v Ljubljano povpraševati. Pri »Pečarstvu« so rekli, da sem premajhen, pri »Finomehaniki« pa, da sem premlad. Ustavila sva se še v Umetniški zadrugi, kjer je delal moj brat Janez kot pozlatarski pomočnik. Tam so nama povedali, da bi rabili vajenca v obratu livarna. Udarili smo v ro-

ke in s 1. II. 1951 sem postal livarski vajenec. Rekli so mi, da bom kunstgiesar-livar umetnin. No in po 3 letih sem z uspehom opravil izpite in to res postal. Po dveh letih, leta 1956, je Umetniška zadruga opustila livarno in raztepli smo se po raznih kovinolivarnah.

Ali je vlihanje raznih figur specializirana vrsta vlihanja in v čem se razlikuje, recimo, od navadnih livarjev npr. v železarnah ali drugod?

Odlivanje umetnin je posebna veja livarstva, ki se bistveno razlikuje od ostalih po postopkih odlivanja. Velika razlika je odčitnost v livarski pesek jermenico, ležaj ali ohišje ventila, kot pa na primer portret nekega človeka. To naj bi bil postopek odlivanja v pesek. Obstaja pa še način odlivanja v vosek. Jaz uporabljam oba, prvi za enostavnejše, drugi za bolj komplicirane plastike. Kombinacija enega in drugega postopka je odlivanje zvonov. Zvonarjev že skoraj ni.

Naprave, ki jih v tvojem »obratu« skoraj ni, se mi zdijo dokaj enostavne. Ali pri nas ni večjih obratov za tako delo?

Imamo samo najnujnejše orodje in primitivno peč na koks. Za to delo v Sloveniji ni registriranega podjetja, pač pa neki kipar odliva, vendar več ali manj samo za svoje potrebe.

Ali bi mi hotel na kratko opisati način dela pri vlihanju kipa, ki stoji pred nami?

Mavčni odlitek sem razkosal, ker mi kapaciteta peči ne dovoljuje večjih odlitkov. Vsak kos za seboj sem potem odlival po postopku na vosek. V glavnem je bilo treba vsak komad najprej izdelati iz voska, potem ga obdati z maso, nato celo gmoto 20 do 40 ur sušiti in nato v popolnoma suho formo vlihi tekoči bron. Bron izpolni vse, kjer je bil

prej vosek, ki pa je izgorel pri sušenju. Ko kalup po ohladitvi razbijemo in primerjamo z originalom, vidimo, da sta popolnoma enaka. Vse kose je treba zvariti skupaj in pred nami je general in pesnik Rudolf Maister-Vojanov.

Katera znana mojstrska dela si do sedaj že vlihi ali sodeloval pri vlihanju in od katerih umetnikov-kiparjev?

Kar čedno je število spomenikov, pri katerih sem sodeloval, ali pa jih samostojno izdelal v livarni Umetniške zadruge. Kot vajenec sem sodeloval pri odlivanju spomenika za Zalog (avt. akad. kipar Stanko Kolenc), za Šiško — akad. kipar Anton Sigulin, Prešeren v Kranju — akad. kipar Loboda-Smerdu in drugi. Kot pomočnik — KV livar, pa sem samostojno izdelal polovico plastik za spomenik na Urhu — akad. kiparja Zdenko Kalin in Karel Putrih, ženski akt za Brione — akad. kipar Boris Kalin in druge manjše plastike. Sodeloval sem pri spomeniku za: Planino, Rakek, Postojno, Idrijo, Cerkno, Domžale, Kočevje, ilegalec v Ljubljani in drugi, katerih avtorji so umetniki: Smerdu, Pengov, Keršič, Keržič, Batič, Kogovšek in drugi.

Odlitek sta si ogledala tudi sinova generala Maistra, oba 70-letnika in čez in sam kipar Anton Sigulin. Kakšno je bilo njihovo mnenje o tvojem delu?

Sinova generala Maistra sta ugotovila izrazito podobnost s pokojnim očetom, akademski kipar Anton Sigulin se je zelo pohvalno izrazil o mojem delu in je izrazil željo o nadaljnjem sodelovanju.

Zaposlil si se v naši tovarni. Obiskuješ poklicno papirniško šolo. Livarski in papirniški poklice res nimata ničesar skupnega. Zakaj si prenehal z izvrševanjem svojega prvotnega poklica in se odločil za papirniškega?

Na to je vplivalo več faktorjev, od katerih je najvažnejši ta, da svojega prvotnega poklica — livarja umetniških odlitkov nisem imel kje opravljati. Drugič pa, zelo daleč sem se moral voziti v službo, ali na Vič pri Dolgem mostu, ali pa na Galjevico pod Rakovnikom. Pa tudi plača ni bila ravno idealna glede na težavnost dela. Vrh tega je pa v metalurgiji kaj lahko dobiti siliko ali industrijska pljuča, kar ima že nekaj mojih tovarišev, ker se pri novih metodah odlivanja uporabljajo sintetični materiali in razna veziva.

Ali se ti zdi tehnologija papirja težja ali lažja od livarske in zakaj je prva težja od druge ali obratno?

Mislil, da je precej lažje biti »papirmohar«, vsaj kar se fizičnega dela tiče. Da je težja in zahtevnejša kovinarska stroka, se kaže že v 3-letni kovinarski šoli.

Tovariš Andrej, za odgovore lepa hvala. Morda še eno privatno vprašanje. Vidim, da je tvoja hiša še kar v surovem stanju, vendar že sposobna za kar udobno bivanje. Kdaj misliš, da boš lahko prišel na »zeleno vejo« in kako padeš skozi s časom glede na študij v šoli in graditvijo?

Ta težko pričakovana »zeleno vejo« je sicer še na precej visokem drevesu, vendar se ji vztrajno, čeprav počasi približujem. Čez 2—3 leta jo bom pa dosegel, če moj 5-letni plan kaj drži.

Kako je s časom, vam bom pa takole povedal:

Imam tri delovne obleke, eno za v tovarno, eno za doma in tretja je pižama, katero imam najmanj na sebi. Kar se pa šole tiče, je sreča v tem, da je dobršen del pozimi in mi ne dela težav.

Kadar se utrga papirni trak na III. papirnem stroju

Izlet na Šmarno goro

(Nadaljevanje z 9. strani)

in umrla. Puščavnik je vzel malega otročička in ga, ko je malo odrasel, popeljal v Rim, kjer se je šolal za duhovnika. Po dvajsetih letih se je vrnil domov.

Tako pravi pripovedka. Da je na Šmarni gori bila cerkev ali kapela, pričajo razni dokumenti iz let okoli 1200 in naprej. Posebno poglavje je doba turških napadov na našo deželo. Zgodovina pripoveduje, da so večkrat obiskali Ljubljano in plenili tudi po njeni okolici. Da so si prebivalci rešili življenja in premoženje, so si zgradili močne utrdbe na težko pristopnih krajih. Ob turških napadih so se hrabro branili za takšnimi obzidji. Ime-

novali so jih tabore in so bili zgrajeni navadno okoli cerkva. Tako lahko še sedaj občudujemo močno šmarnogorsko obzidje. Kdaj je bilo sezidano, ni znano. Najbrž v letih, ko so Turki pogosto, to je leta 1469, -71, -72, -75, -91, -92, obiskali Ljubljano in bližnjo okolico. Obzidje je meter debelo in na notranji strani visoko okoli 3 m. Obzidje je imelo dva močna obrambna stolpa, od katerih je eden sedaj zvonik, drugi pa je preurejen v župnišče, ki pa sedaj razpada. Drugi spomenik na turške čase je Grmada. Na Grmadi je bil vedno pripravljene velik kup drv, ki so ga zažgali ob nevarnosti za opozorilo prebivalcem.

Rado Čepič

IN MEMORIAM

Za vedno nas je zapustil naš dober tovariš in sodelavec Franc Jeras, pomočnik v pripravi snovi.

Ko smo delavci »D« izmene dne 11. XI. 1970 ob 6. uri zjutraj prevzemali delo od nočne izmene, smo opazili, da ni na delovnem mestu Franca Jerasa.

Ker je bil kot vesten delavec vedno v pravem času na svojem mestu, je v nas pričela prešinjati misel, kaj se mu je danes zgodilo.

Ob 6,15 se je v podjetju kot blisk razširila grozna novica, da Franca ne bo več na delu in, da ga mi njegovi sodelavci zaman čakamo.

Kruta usoda mu je v 33. letu starosti na poti v službo prekinila nit življenja, v težki prometni nesreči.

Največja ironija usode pa je v tem, da je prišel pod kolesa prav naše tovarniške kompozicije vagonov, na križišču v Jaršah.

Dolgo časa nismo in nismo mogli verjeti, da je to mogoče, da smo z enim zamahom zgubili dobrega poštenega, nadvse priljubljenega tovariša in vestnega, vedno nasmejanega sodelavca. Kar je pa še najbolj tragično, je njegova družina z njim zgubila nadvse dobrega moža in skrbnega očeta dveh mladoletnih otrok.

Ne moremo verjeti, da mu je kruta usoda namenila tako malo časa uživati sadove dela in truda, ki sta ga z ženo vložila v izgradnjo njune lastne hišice.

Več kot leto dni je živel s svojo družino pod ploščo svoje začete hišice, samo zaradi tega, da mu je čim več prostega časa ostalo za gradnjo stanovanja.

Hotel je omogočiti svoji družini čim prejšnjo vselitev v človeku dostojno stanovanje.

Zaman je bil ves njegov trud in želja, da bi se tudi njemu sreča v življenju nasmehnila s tem, da bi v zadovoljstvu užival v krogu svoje družinice težko zaslužene sadove dela.

Usoda, ki Francu ni bila naklonjena celo življenje, se je to pot do kraja poigrala z njim.

Franc se je rodil pred 33 leti kot sin številne družine malega kmeta v Zlatem polju.

Kakšno je bilo včasih in je še delno tudi danes življenje v hribih, ve le tisti, ki je to sam poskusil.

Po odsluženju vojaškega roka se je vključil v našo delovno organizacijo kot transportni delavec. Kmalu se je pokazala njegova pridnost, vestnost in sposobnost, zaradi tega je bil premeščen v proizvodnjo papirja in kartona, na delovno mesto priprave snovi, kjer je ostal do zadnjega dne.

Vse do tragičnega dne je svoje delo opravljal nadvse zadovoljivo in vestno, zato je bil med svojimi sodelavci in nadrejenimi zelo priljubljen.

Prav zaradi tega ne moremo verjeti, da smo resnično izgubili dobrega tovariša.

V globoki žalosti sočustvujemo z njegovo družino in sorodniki, ter jim izrekamo naše iskreno sožalje.

Tebe, dragi Franc, bomo obdržali v trajnem spominu.

Naj ti bo lahka slovenska zemlja.

F. Pančur

Andrej Kamšek ob svojem odlitku

Slavija : Rudar (mladinci) 1 : 0

Strelci in balinarji na Vevčah se ne dolgočasijo

VEVČE, NOVEMBRA. — V programu delovanja strelske družine »Bine Grajzer« z Vevče je tudi vsakoletno odprto tekmovanje v streljanju. Za pokalno tekmovanje je družina izbrala lepe oktobrske dni. Da bi bila prireditev še bolj zanimiva, je istočasno potekalo še tekmovanje v balinanju. Oboje je bilo na dvorišču, oziroma balinišču gostilne Gašperlin. Poleg članov strelske družine se je med seboj pomerilo tudi veliko število tekmovalcev iz Papirnice Vevče in okoliških vasi.

Tekmovalci so bili pri obeh panogah razdeljeni v dve skupini glede na starost: do 50 let in nad 50 let. V streljanju je med mlajšimi zmagal Lado STUHEC, ki je s 94 krogi od 100 možnih osvojil pokal prvaka. Med »veterani« pa je za prvo mesto prejel spominsko plaketo Janez CERNE. Najboljši strelki sta bili Ančka STUHEC, in Darinka SESEK.

To, da se je tekmovanja udeležilo 210 strelcev, je vsekakor lep uspeh te strelske družine, ki jo že dvajset let vodi neumorni Viki SKRJANC.

Tudi pri balinarjih, ki jih je vodil Lado SEBENIK, je bila udeležba nad vse dobra. Pokalni prvak za letošnje leto med mlajšimi je postal Drago MIHELIC, drugo plasirani Lojze MARTER pa je prejel plaketo. Med »veterani« je presenetljivo zmagal Stane ROBIDA, na drugo mesto pa se je uvrstil Janez HABIČ. S posebno spominsko plaketo pa so odlikovali najstarejšega udeleženca tekmovanja 66-letnega Milana MILAČA.

Vse kaže, da strelcem in balinarjem na Vevčah res ni dolgčas. Škoda, pravijo balinarji, da se je sezona končala, še bolj pa, da niso organizirani v nekem klubu. Strelce pa skrbi, kje se bodo v zimskih mesecih zbirali, saj nimajo tudi najskromnejšega zaprtega prostora za trening.

Pionirji in mladinci — mladi rod hokejistov Slavije, ki bo morda čez nekaj let že lahko dostojno zastopal barve kluba. — Še drsališča v Zalogu, potem bo tudi naraščaja na pretek

Mladinci Slavije pred tekmo z Rudarjem, v kateri so zmagali 1 : 0

Rešitev povezanega magičnega lika

Levi lik:

1. Korotan, 2. prigoda, 3. Logatec, 4. stotina, 5. kadenca.

Desni lik:

1. poreklo, 2. predlog, 3. Medvode, 4. eklogit, 5. plodilo.

Med obema likoma:

a) predložek, b) počepin, c) pripona, d) minerec, e) erinija, f) prekopa, g) operacija. LE-PENKA.

Za rešitev povezanega ma-

gičnega lika iz prejšnje številke so bili izžrebani:

po 10 din: Marija Dmitrovič, Ana Babnik, Nada Klanjčar, inž. Majda Žemva;

40 din prejme Mila Volf.

Za pravilno rešitev slikovne križanke ob prazniku Republike bomo podelili naslednje nagrade: prva nagrada 60,00 dinarjev, druga nagrada 30,00 dinarjev in pet nagrad po 10,00 din.

Pred obnovo papirniških iger?

Srečanje kegljačev v Krškem

MEDVODE, OKTOBRA — V soboto 17. oktobra so se v Krškem po večletnem premoru ponovno srečali športniki slovenskih papirnic. Športna srečanja slovenskih papirničarjev so bila v letih 1951—1963. Na pobudo tovarne celuloze in papirja »Đuro Salaj« Krško so se zbrali športniki-kegljači ter pomerili svoje sposobnosti. Na tekmovanju je sodelovalo sedem ekip. Rezultat tekmovanja:

1. Papirnica Količevo,
- 2.—3. Tovarna celuloze Medvode; Tovarna celuloze in papirja Krško,
4. Tovarna lesovine in lepenke Ceršak,
5. Papirnica Radeče,
6. Papirnica Vevče,

7. Sladkogorska tovarna kartona in papirja — Sladki vrh.

Med tekmovanjem pa je med predstavniki papirnic tekla tudi razprava o ponovni uvedbi športnih iger. Večina predstavnikov se je ogrevala za organizacijo tekmovanj po posameznih disciplinah, predstavniki Količevega pa so predlagali delitev na zimski in letni del tekmovanj. Vsi udeleženci razprave so soglašali s ponovno uvedbo papirniških športnih iger.

V ta namen je bila imenovana posebna komisija, ki bo pripravila predlog bodočih srečanj športnikov slovenske papirne industrije. Ob koncu tekmovanja so organizatorji tega športnega dogodka pogostili udeležence v priljubljenem izletniškem domu na Sremiču. —JL

Vsak član kolektiva njegov prijatelj

VEVČE, NOVEMBRA — Boleden le nerada izbira med ljudmi. Hudo je zadela tudi člana znesega kolektiva Franca BREZOVARJA; prišel je ob nogo. Kot čistilec dvorišč, podoben mravlji po svoji pridnosti, v nesreči ni ostal sam. Delovni tovariši so mu hoteli vsaj delno olajšati njegove težave z obiski in materialno pomočjo. Z vnemo so zbrali večji znesek, bolnika po prihodu iz bolnice obiskali na domu in mu izročili darilo — hranilno knjižico — z zneskom, ki so ga sami zbrali. Za stopniki iz reparaturnih delavnic, proizvodnje, sortirne dvorane in uprave so v razgovoru zvedeli, da si Franj želi televizor, ki mu bo ob trenutni nepokretnosti prišel res

prav, z ostankom pa bo ravnal prav po svoji uvidevnosti in potrebi.

Obiska je bil vesel in je lahko spoznal vsebino pregovora: »V nesreči spoznaš prijatelja«.

Zahvala

Vsem članom kolektiva, sodelavcem, ljubim prijateljem, se iskreno zahvaljujem za moralno in denarno pomoč v znesku 700.000 S din, ki ste jo zbrali in mi jo prinesli na moj skromni dom.

Zahvaljujem se tudi prevozniku kaolina Romanu ŽAGARJU iz Medvod.

Prav lepa hvala tudi za obiske in prijetne razgovore.

Vaš France BREZOVAR

KADROVSKA SLUŽBA POROČA

Papirnica Vevče

OKTOBER 1970

Prišli:

Av gust Sešek, pom. kurjača
Ladislav Stibrič, snemalec lesovine
Ramo Karalič, snemalec lesovine
Radivoje Milinčič, razkladalec surovin

Odšli:

Marija Kolarič, lastna odpoved
Anton Kralj, lastna odpoved
Alojz Malovrh, lastna odpoved
Mitja Keber, lastna odpoved
Alojz Züst, po samem zakonu
Anton Firšt, lastna odpoved

Rodili so se:

Martinu Anželju, hči Milena

Cestitamo!

Tovarna celuloze Medvode

V mesecu oktobru se ni nihče zaposlil.

V mesecu oktobru so zapustili podjetje:

1. Husein Malovčič, samovoljno
2. Nail Avdič, samovoljno
3. Boris Fic, samovoljno
4. Ivan Zadavec, samovoljno
5. Drago Zver, samovoljno

Poroka:

Nada Stankovič se je poročila z Bogdanom Fertinom
Ivan Kožlin se je poročil s Ferdinando Kraupner

Cestitamo!

Rojstvo:

Henriku Rejcu se je rodil sin Gorazd
Ivanki Kalanovi se je rodil sin

Cestitamo!

Papirnica Količevo

V mesecu oktobru so se zaposlili:
Anton Cerne II, klepar
Marjan Hribar, strojni ključavničar

V mesecu oktobru so odšli iz podjetja:

Vinko Blaj, upokojen
Jože Jančar, upokojen
Janez Lipovšek, samovoljna zapustitev

Anton Capuder, sporazumno
Jernej Aleš, sporazumno

Poročili so se:

Janez Hribar III se je poročil z Ivano Krušnik

Cestitamo!

Rodili so se:

Jakobu Zanoškarju se je rodila hčerka Romanca

Cestitamo!

Cicibančki so na dan mrtvih prižgali svečke pred spomenikom padlih papirničarjev, ki so žrtvovali svoja življenja za njihovo lepšo bodočnost

NAŠE DELO

Glasilo delovnih kolektivov Združenih papirnic Ljubljana in Papirnice Količevo in Tovarne celuloze Medvode — Izdajajo jo njihovi delavski sveti — Izhaja vsak mesec — Odgovorni urednik Stane Robida — Uredniški odbor: Marjan Cerne, Janez Gašperin, ing. Janez Hribar, Jože Lejko, Ljubko Milič, Tone Novak, Andrej Pirkmaier. Tehnični urednik Danilo Domajnko (Delavska enotnost) — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

